

**Stichting
Pensioenfonds
Huisartsen
in Opleiding**

Pensioenfonds Huisartsen in Opleiding
Postbus 4471, 6401 CZ Heerlen
Telefoon : 088 - 116 3031
Website : www.pf-haio.nl
e-mail : pf-haio@azl.eu

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 30195416

**Verslag over het boekjaar
1-1-2018 t/m 31-12-2018**

Inhoud

	Pagina
Bestuur en organisatie	5
Voorwoord	7
Meerjarenoverzicht	9
Verslag van het bestuur	
De instelling	11
Organisatie pensioenfonds	13
Goed Pensioenfondsbestuur	14
Pensioenregeling 2018	19
Uitbestedingsbeleid	20
Communicatie	21
Financiële positie van Pf. HAIO	23
Uitvoeringskosten	26
Actuariële analyse resultaat	28
Risicomanagement	29
Beleggingsbeginselen en beleggingsbeleid	34
Vooruitblik 2019	37
Verslag visitatiecommissie	
Samenvatting Bevindingen Visitatie 2018	39
Reactie van bestuur	41
Verslag Verantwoordingsorgaan	
Oordeel verantwoordingsorgaan	43
Reactie van bestuur	44

Pagina**Jaarrekening**

Balans per 31 december	46
Staat van baten en lasten	48
Kasstroomoverzicht	50
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	51
Toelichting op de balans per 31 december	54
Toelichting op de staat van baten en lasten	60
Resultaatbestemming	63
Gebeurtenissen na balansdatum	63
Risicoparagraaf	63

Overige gegevens

Financiering	67
Premiebeleid	67
Uitvoering	67
Actuariële verklaring	68
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	70

Bestuur en organisatie

Bestuurssamenstelling per 31 december 2018

Werkgeversvertegenwoordigers

De heer drs. C.J. Esser (geb. 1956)	Stichting SBOH
De heer F.A. Molekamp (geb. 1949)	Stichting SBOH
De heer M. van Rumpt (geb. 1953)	Stichting SBOH
Mevrouw drs. A.M. Bouwman (aspirant, geb. 1973)	Stichting SBOH

Werknemersvertegenwoordigers

De heer drs. M.J.A. de Wit (geb. 1949)	LAD (voorzitter)
De heer mr. A.W.J.M. van Bolderen (geb. 1952)	LAD
De heer E.R. Brugman (geb. 1968)	LAD

Verantwoordingsorgaan

De heer drs. A. van der Zijl (geb. 1945)	Stichting SBOH (voorzitter)
De heer drs. B.R. Schudel (geb. 1954)	Stichting SBOH
Mevrouw mr. B. Sprokholt (geb. 1960)	LAD
Mevrouw drs. D. van Sleeuwen (geb. 1971)	LAD (tot en met 30 juni 2018)
De heer drs. F.C. van Zwieten (geb. 1983)	LAD (vanaf 1 juli 2018)

Visitatiecommissie

VC Holland	De heer F. Rijkse (voorzitter)
	De heer F. Lemkes
	De heer N.G. de Jager

Organisatie

Beleggingscommissie	M. van Rumpt (voorzitter), F.A. Molekamp, M.J.A. de Wit en A.M. Bouwman (aspirant)
Communicatiecommissie	C.J. Esser en M. van Rumpt
Integriteitscommissie	A.W.J.M. van Bolderen en C.J. Esser
Accountant	Mazars Accountants N.V., Rotterdam
Adviserend actuaaris	AZL actuaariaat, Heerlen
Bestuursadviseur	E. Osinga, Heerenveen
Certificerend actuaaris	Ruigrok Actuariële Consultancy B.V., Wieringerwaard
Administrateur	AZL N.V., Heerlen
Vermogensbeheerder	Brand New Day Vermogensbeheer NV

Voorwoord

Voor u ligt het bestuursverslag over het boekjaar 2018 (hierna: het verslagjaar) van de Stichting Pensioenfonds Huisartsen in Opleiding (Pf. HAIO). Pf. HAIO is opgericht op 14 april 2004 en is statutair gevestigd te Utrecht. Pf. HAIO is een ondernemingspensioenfonds verbonden aan de onderneming Stichting SBOH te Utrecht.

De belangrijkste onderwerpen die in de bestuursvergaderingen 2018 aan de orde kwamen zijn:

- Toekomst van Pf. HAIO;
- Nieuwe wetgeving: AVG, IORP II, Wet waardeoverdracht kleine pensioenen;
- Risico-inventarisatie en behandeling;
- Beleggingsbeleid, waaronder aanpassing beleggingsrichtlijnen;
- Geschiktheidsplan en communicatiebeleidsplan;
- Gevolgen verzamelwet pensioenen 2017;
- Beloningsbeleid;
- IT beleid;
- Evaluatie uitbestedingen;
- Integriteitsbeleid, instellen van een integriteitscommissie.

Dit verslag wordt uitgebracht in overeenstemming met de statuten van Pf. HAIO.

Meerjarenoverzicht

	2018	2017	2016	2015	2014
Aantallen					
Actieve deelnemers	2.289	2.248	2.192	2.147	1.982
Gewezen deelnemers	1.003	862	726	1.073	1.305
Totaal	3.292	3.110	2.918	3.220	3.287
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Reserves					
Minimale algemene reserve	1.092	927	835	967	916
Vrije algemene reserve	1.568	1.980	2.026	1.551	275
Reserve koersverschillen	788	1.496	1.456	1.112	952
Winstdelingsreserve	888	1.299	835	286	128
Totaal reserves	4.336	5.702	5.152	3.916	2.271
Technische voorziening voor risico deelnemers	21.854	18.545	16.702	19.345	18.326
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	7.822	7.649	7.354	7.025	6.306
Overgenomen pensioenverplichtingen	1.220	6	13	978	596

Verslag van het bestuur

De instelling

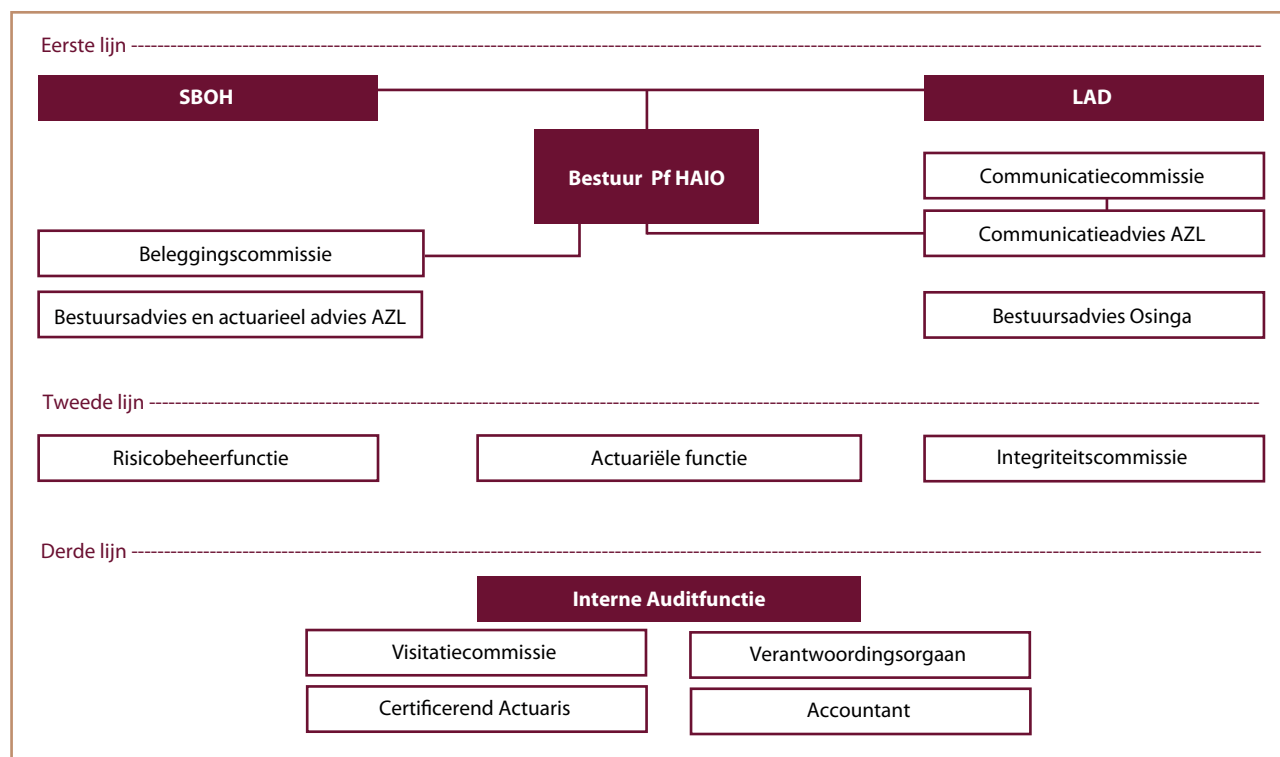
Statutaire doelstelling

Stichting Pensioenfonds Huisartsen in Opleiding (hierna: Pf. HAIO) heeft ten doel het voorzien in pensioen voor huisartsen in opleiding en hun nabestaanden. Gedurende de periode, dat het opgebouwde pensioenkapitaal van de gewezen deelnemers niet is overgedragen aan een andere pensioenuitvoerder, blijft Pf. HAIO verantwoordelijk voor de belegde gelden van het opgebouwde kapitaal. De financiering van de pensioenvoorziening vindt plaats door bijdragen van werknemers en werkgever. De afspraken met betrekking tot de financiering en de uitvoering van de pensioenregeling zijn vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst tussen Pf. HAIO en de onderneming Stichting SBOH.

Het bestuur heeft de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, zoals bedoeld in artikel 102a van de Pensioenwet vastgesteld en vastgelegd in de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN).

De bestuurlijke organisatie per 1 januari 2019 is als volgt weer te geven:

Organogram

Missie, visie en strategie

Naast het statutaire doel kent Pf. HAIO een missie, visie en strategie waarmee invulling wordt gegeven aan artikel 102a Pensioenwet, zoals dat in 2014 in de Pensioenwet is opgenomen. De missie, visie en strategie luiden:

Missie

Een goede pensioenregeling voor aios huisartsengeneeskunde die inkomen gerelateerd is en waarbij Pf. HAIO streeft naar een minimaal voor een inflatie geïndexeerde kapitaalopbouw gedurende de opleiding.

Visie

De kans bestaat dat Pf. HAIO in de toekomst opgaat in een groter geheel. Hoe dat gaat zal ook afhankelijk zijn van de wijze waarop de (pensioen)wetgeving zich de komende jaren gaat ontwikkelen. Een zuivere DC-regeling heeft in de ogen van het bestuur zeker bestaansrecht, maar een grotere continuïteit en een groter gezamenlijk vermogen kan zo'n DC-regeling wel aantrekkelijker maken.

Strategie

Bij de strategie voor de toekomst zijn voor het bestuur de volgende punten leidend:

- Hoe kunnen de huidige deelnemers, gegeven de voor pensioenopbouw beschikbare premie en de fiscale grenzen, een zo hoog mogelijk pensioenkapitaal opbouwen om te zijner tijd pensioen te realiseren;
- Het waar mogelijk beperken van de kosten.

Een risico in overeenstemming met de leeftijd, de sociale positie en de vooruitzichten van de gemiddelde deelnemer.

De strategische instrumenten die het bestuur inzet zijn onder andere:

- Jaarlijks kijken en analyseren of opgaan van Pf. HAIO in een groter geheel als het Pensioenfonds voor Huisartsen (hierna: SPH) of een ander pensioenfonds in het belang van deelnemers is;
- Bij herhaling doch minimaal één keer per jaar kritisch kijken of het beleggingsbeleid aanpassing behoeft om onze doelstelling en missie te realiseren;
- Meedenken en zo nodig anticiperen op de veranderende pensioenwetgeving in Nederland;
- Actief deelnemen van bestuurders aan symposia en scholing;
- Heldere communicatie met de deelnemers, vooral via de website, brieven en per mail.

De complexiteit van de pensioenwetgeving en frequentie waarmee wettelijke voorschriften worden gewijzigd, verlangen van het bestuur een nauwe samenwerking met AZL N.V. en controle wat betreft de administratieve aanpassingen en bijvoorbeeld daarmee verband houdende IT-risico's. Het bestuur is van oordeel dat het haar verantwoordelijkheid voor de uitbestede werkzaamheden kan waarmaken, dankzij ISAE-verklaringen, periodieke rapportages, jaarlijkse evaluatie van de dienstverlening, locatie bezoeken en andere contractueel vastgelegde middelen.

Duurzaamheid staat hoog in het vaandel van het bestuur, maar beleggen conform o.a. ESG normen blijft steeds een zakelijke afweging tussen risico's en opbrengsten.

Strategische doelstelling 2018

Het bestuur heeft haar strategische doelstellingen voor 2018 behaald:

- Zoals elk jaar is overwogen of Pf. HAIO nog zelfstandig bestaansrecht heeft of nader onderzocht dient te worden of Pf. HAIO moet opgaan in een groter geheel. Hoewel het bestuur in 2018 heeft besloten dat Pf. HAIO nog zelfstandig bestaansrecht heeft, omdat de financiële positie van Pf. HAIO gunstig is, Pf. HAIO een goede winstdeling heeft toegekend en de kosten relatief laag zijn, gaat

het bestuur in 2019 de toekomstmogelijkheden uitgebreider onderzoeken omdat nieuwe wet- en regelgeving meer vraagt van het bestuur en extra kosten oplevert.

- Het beleggingsbeleid is aangepast om een kans te hebben op een positief rendement zonder dat de individueel opgebouwde aanspraken een te groot risico op daling lopen.
- De nieuwe wetgeving zoals AVG, IORP II, de Wet waardeoverdracht kleine pensioenen en de Verzamelwet pensioenen 2017 zijn behandeld en verwerkt.
- Het bestuur heeft zich actief ingezet om diverse bijeenkomsten bij te wonen ter behoud en uitbreiding van haar deskundigheid. Daarnaast maakt het bestuur gebruik van abonnementen op nieuwsberichtendiensten van bijvoorbeeld DNB, AFM en Pensioenfederatie om haar kennis op peil te houden en de ontwikkelingen te monitoren.
- Het bestuur heeft het communicatiebeleidsplan geactualiseerd en een nieuwsbrief aan de deelnemers verstuurd.

Organisatie pensioenfonds

Bestuur

Het bestuur van Pf. HAIO is paritair samengesteld en bestaat uit zes personen. Daarvan zijn drie leden van werkgeverszijde en drie leden van werknemerszijde.

Op basis van de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds (Wvbp) is het verplicht zetel(s) toe te voegen aan het bestuur voor gepensioneerden. Pf. HAIO kent echter geen gepensioneerden, omdat het fonds geen uitkeringen doet. In de toekomst zal Pf. HAIO derhalve ook geen gepensioneerden kennen. De deelnemers, die de waarde van hun pensioen binnen twee jaar na uitdiensttreding niet overdragen naar een ander pensioenfonds, worden ondergebracht bij een verzekeraar. De bovenstaande punten hebben ertoe geleid dat DNB ermee heeft ingestemd dat Pf. HAIO geen gepensioneerden in het bestuur opneemt. In februari 2019 heeft voor het laatst een overdracht naar de verzekeraar plaatsgevonden. Het fonds gaat zich nu beraden om alsnog deel te nemen aan automatische waardeoverdracht op basis van de Wet waardeoverdracht kleine pensioenen.

Van de zes bestuurders wordt de helft voorgedragen door de Stichting SBOH en de helft voorgedragen door de Landelijke vereniging van Artsen in Dienstverband (LAD) namens de deelnemers. Bij de benoeming van de deelnemerszetels heeft de LAD te Utrecht het recht tot een bindende voordracht voor de bestuurders namens de deelnemers. Volgens de statuten van Pf. HAIO worden bestuurders benoemd voor een zittingsperiode van vier jaar en mogen zij maximaal drie keer worden herbenoemd. In het verslagjaar was de heer M.J.A. de Wit de voorzitter van het bestuur.

In het boekjaar is besloten om de heer Brugman per 1 juni 2019 te herbenoemen.

Bestuurscommissies

Het bestuur van Pf. HAIO wordt ondersteund door de Beleggingscommissie, de Communicatiecommissie en de Integriteitscommissie.

Verantwoordingsorgaan

Pf. HAIO kent een verantwoordingsorgaan, dat bestaat uit vier personen en één toehoorder. Het verantwoordingsorgaan bestaat uit twee afgevaardigden namens de SBOH en twee namens de LAD. Daarnaast heeft de Landelijke Organisatie van Aspirant Huisartsen (LOVAH) het recht om een toehoorder voor te dragen. Momenteel is er geen toehoorder door de LOVAH aangewezen. De heer Schudel en mevrouw Sprokholt zijn respectievelijk per 1 juni 2018 en 1 januari 2019 herbenoemd voor vier jaar. Per 1 juli 2018 is de heer Van Zwieten mevrouw Van Sleeuwen opgevolgd als vertegenwoordiger namens de deelnemers.

Voor het verslag van het verantwoordingsorgaan, zie pagina 43.

Visitatiecommissie

Het intern toezicht van Pf. HAIO wordt uitgeoefend door een Visitatiecommissie. De taken en bevoegdheden van dit orgaan evenals de samenstelling, benoeming en werkwijze zijn vastgelegd in de statuten van Pf. HAIO en het reglement visitatiecommissie.

In het verslagjaar heeft het bestuur VC Holland opdracht gegeven om Pf. HAIO te visiteren. De Visitatiecommissie bestond in het verslagjaar uit de heren F. Rijksen (voorzitter), N.G. de Jager en F. Lemkes.

Voor een samenvatting van het rapport van de visitatiecommissie wordt verwezen naar pagina 39.

Goed Pensioenfondsbestuur

Bestuur

Het bestuur heeft in 2018 zes maal vergaderd. Het bestuur heeft daarnaast twee keer met de visitatiecommissie en drie keer met het verantwoordingsorgaan overlegd. Verder hebben bestuur en verantwoordingsorgaan samen een studiedag gehad, met de onderwerpen administratieve processen en risicomanagement.

De belangrijkste onderwerpen die in de bestuursvergaderingen aan de orde kwamen, zijn:

- Toekomst van Pf. HAIO;
- Nieuwe wetgeving: AVG, IORP II, Wet waardeoverdracht kleine pensioenen;
- Risico-inventarisatie en behandeling;
- Beleggingsbeleid, waaronder aanpassing beleggingsrichtlijnen;
- Geschiktheidsplan en communicatiebeleidsplan;
- Gevolgen verzamelwet pensioenen 2017;
- Beloningsbeleid;
- IT beleid;
- Evaluatie uitbestedingen;
- Integriteitsbeleid, instellen van een integriteitscommissie.

Toekomst fonds

Jaarlijks bespreekt het bestuur de toekomst van Pf. HAIO, waarbij aansluiting bij een ander fonds, waaronder SPH, vanwege de regelgeving, regeldruk, uitvoeringskosten en continuïteit, het meest voor de hand ligt. Tot heden zijn de drie elementen, te weten de kosten voor de deelnemers en de werkgever, het verschil in wetgeving en de toekomst van het pensioenstelsel redenen om nog niet tot vervolgstappen over te gaan. Met name door de toenemende regeldruk gaat het bestuur samen met sociale partners in 2019 nader onderzoek doen om te bepalen hoe de toekomst van Pf. HAIO eruit zou kunnen/moeten zien.

Pensioenfederatie

Het bestuur is in 2017 lid geworden van de Pensioenfederatie. Hoewel Pf. HAIO niet van alle diensten en documenten gebruik kan maken vanwege de omvang en bijzondere positie van de pensioenregeling, acht het bestuur het lidmaatschap van toegevoegde waarde voor Pf. HAIO.

Herverzekering

Het bestuur heeft in 2017 een andere herverzekeraar voor arbeidsongeschiktheid en overlijden geselecteerd, ElipsLife. Over de (her) keuring van arbeidsongeschikte deelnemers zijn procesafspraken gemaakt met alle betrokken partijen in een bijeenkomst van een afvaardiging van het bestuur met Movir, ElipsLife, SBOH en AZL.

De herverzekering is een garantieverzekering. De risico's in verband met overlijden en voortzetten premieopbouw arbeidsongeschiktheid zijn herverzekerd. Niet onder de verzekering vallen de verdubbeling van het wezenpensioen indien beide ouders overlijden en evenmin de premiedoorbetaling bij ziekte van de eerste twee ziektejaren. De verzekering is gesloten met verzekerde bedragen die mede zijn bepaald tegen een rekenrente van 1%. De risico's van afwijking van de rekenrente komen voor rekening van Pf. HAIO. Deze risico's worden door het bestuur als zeer laag ingeschat en gaan over zeer beperkte bedragen.

Fondsdocumenten

In het verslagjaar zijn de volgende fondsdocumenten gewijzigd:

Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (hierna: ABTN)

De ABTN wordt jaarlijks door het bestuur geactualiseerd. In de bestuursvergadering van 6 februari 2018 is de ABTN vastgesteld, waarbij de besluiten uit 2017 zijn verwerkt. Dit betreft onder meer de instelling van de integriteitscommissie en het lidmaatschap van de Pensioenfederatie. Verder is verduidelijkt hoe de staffel wordt toegepast en de participaties worden berekend. Op 5 februari 2019 is de ABTN geactualiseerd. De belangrijkste wijzigingen zijn aanpassingen aan IORP II en het geactualiseerde beleggingsbeleid.

Pensioenreglement

De belangrijkste wijzigingen in het pensioenreglement in het verslagjaar 2018 waren:

- De wijze waarop het pensioenkapitaal wordt opgebouwd is verduidelijkt in het reglement;
- De AVG-wetgeving is verwerkt;
- In het reglement is aangepast dat ook bij parttime onbetaald verlof de pensioengrondslag in stand blijft zoals deze voor ingang van het verlof was;
- De tabellen zijn geactualiseerd; nu worden de prognosetafel AG2018 (dit was de prognosetafel AG2016) en de DNB-rentetermijnstructuur per einde oktober 2018 (was einde oktober 2017) aangehouden. Daarnaast is de M/V-verhouding geactualiseerd.

Statuten

De statuten zijn op diverse punten geactualiseerd, waarbij enkele tekstuele aanpassingen in lijn met vernieuwde wet- en regelgeving zijn doorgevoerd.

Uitvoeringsovereenkomst

Er zijn artikelen toegevoegd om de rechten en plichten van Pf. HAIO en de SBOH te verduidelijken, waarbij er geen bijstortingsverplichting geldt en onverschuldigde betaling na 5 jaar vervalt. Enkele bepalingen die niet van toepassing zijn, zoals omtrent het minimaal vereist eigen vermogen en premiekorting zijn geschrapt. Ook is op voorstel van de werkgever de melding van ziekte na 13 weken vervallen, nu tussen de werkgever, het bestuur en de uitvoeringsorganisatie is afgesproken dat de eerste ziektedag bij uitdiensttreding wordt gemeld.

Reglementen Verantwoordingsorgaan en Visitatiecommissie

In het kader van periodieke evaluatie zijn de Reglementen Verantwoordingsorgaan en Visitatiecommissie geactualiseerd na drie jaar. De vernieuwde Code Pensioenfondsen is in de documenten verwerkt evenals wijzigingen als gevolg van wet- en regelgeving zoals IORP II. De documenten zijn ter advisering voorgelegd aan het Verantwoordingsorgaan en met hun advies op 5 februari 2019 vastgesteld.

Reglementen commissies en gedragscode

Naar aanleiding van advies van het verantwoordingsorgaan zijn in 2018 de reglementen van de communicatiecommissie, de integriteitscommissie en de gedragscode aangepast door het bestuur. Later in het jaar is in het Reglement Integriteitscommissie opgenomen dat de commissie tevens als AVG-verantwoordelijke is aangemerkt.

Geschiktheidsplan

Naar aanleiding van de vernieuwde Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur die in september 2017 is gepubliceerd, is in 2018 het geschiktheidsplan geactualiseerd. Verder zijn de profielen uitgebreid met profielen voor de commissieleden en zijn de geschiktheids- en competentiematrix geactualiseerd.

Beloningsbeleid

In het verslagjaar is een nieuw beloningsbeleid geformuleerd. Zie pagina 17 Beloningsbeleid.

Integraal Dynamisch Beleidsplan

Het bestuur heeft een Integraal Dynamisch Beleidsplan vastgesteld, waarin een SWOT-analyse is opgenomen. Dit plan wordt conform het beleid jaarlijks geactualiseerd.

Strategische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA)

In 2018 heeft het bestuur de SIRA uit 2016 geëvalueerd. Omdat een deel van de integriteitsrisico's bij de uitvoeringsorganisatie AZL zitten, is dit meegenomen in de SIRA.

Bestuurdersaansprakelijkheid

Het bestuur heeft de aansprakelijkheidsverzekering aangepast aan de huidige normen: de dekking is verhoogd van 500.000 euro naar 1 miljoen euro. Daarnaast is in de statuten vastgelegd dat kosten van rechtsbijstand voor bestuursleden en voor door hen geleden schade voor rekening van Pf. HAIO komen, voor zover de aansprakelijkheidsverzekering niet toereikend is.

ICT-beleid

In het verslagjaar heeft het bestuur een ICT-beleid geformuleerd, dat aan de huidige maatstaven voldoet. Omdat een groot deel van de ICT waar Pf. HAIO gebruik van maakt, bij de uitvoeringsorganisatie AZL ligt, is dit meegenomen in het beleid. Bij de evaluatie met AZL is uitgevraagd of AZL aan alle vereisten voldoet, hetgeen vervolgens schriftelijk is bevestigd.

Procuratiebesluit

Het autorisatie- en procuratiebesluit is herijkt in het verslagjaar.

AVG

Het bestuur heeft diverse fondsdOCUMENTEN vastgesteld naar aanleiding van de inwerkingtreding van de AVG-wetgeving. Dit betreft een privacybeleid, verwerkersovereenkomsten met AZL en iBabs, privacyverklaring, informatietekst en een verwerkingenregister.

Geschiktheid en evaluatie

Ter bevordering van de deskundigheid organiseert het bestuur jaarlijks een studiedag waaraan ook het verantwoordingsorgaan deelneemt. Deze activiteit vindt plaats naast individuele deskundigheidsbevordering door de individuele bestuurders en leden van het verantwoordingsorgaan door het volgen van cursussen, seminars en symposia. In 2018 vond de studiedag op 17 oktober plaats, waarin uitgebreid aandacht werd besteed aan de onderwerpen administratieve processen en risicomanagement.

Zelfevaluatie

Het bestuur heeft in 2018 een zelfevaluatie gedaan onder leiding van de voorzitter. Het bestuur is stabiel en er heerst een goede sfeer. Aandachtspunten zijn de toekomst van Pf. HAIO en het feit dat een aantal bestuursleden hun maximale zittingsduur binnen afzienbare tijd bereiken.

Diversiteit

Het bestuur streeft ernaar om voor de fondsorganen en bestuur een diversiteit te realiseren waarbij zowel mannen als vrouwen vertegenwoordigd zijn in de verschillende leeftijdscategorieën. In het verantwoordingsorgaan zitten, conform de diversiteiteis minimaal 1 vrouw en 1 lid onder de 40 jaar. In het bestuur (nog) niet. Dit hangt o.a. samen met het feit dat vanwege de duur van de opleiding het niet goed mogelijk is gebleken bestuursleden vanuit de deelnemersgroep te werven die ook voldoen aan de deskundigheidseisen die aan bestuursleden moeten worden gesteld en voldoende tijd kunnen besteden aan bestuursactiviteiten.

Beloningsbeleid

Bestuursleden en Verantwoordingsorgaan

Het beloningsbeleid voor leden van het bestuur is door het bestuur, na advies door het verantwoordingsorgaan, in 2018 herijkt. De basis voor het beloningsbeleid is een tijdsbestedingsonderzoek onder de bestuursleden en de hoogte van de vergoeding is vastgesteld op basis van het uurtarief van een waarnemend huisarts à € 76,- per uur excl. btw. Bestuursleden krijgen op basis van het tijdsbestedingsonderzoek een vaste vergoeding per jaar, een vacatievergoeding per vergadering en een reiskostenvergoeding. De voorzitter ontvangt voor zijn inspanningen een extra vergoeding van € 2.000,- per jaar.

In die gevallen dat individuele bestuursleden extra activiteiten ter hand nemen die anders door derden zouden moeten worden gedaan kunnen zij dit, na voorafgaande toestemming van het bestuur, afzonderlijk declareren tegen het tarief van € 76,- per uur excl. btw.

De leden van het Verantwoordingsorgaan ontvangen per vergadering een vacatievergoeding en een reiskostenvergoeding welke gelijk is aan de vacatievergoeding voor bestuursleden. Leden van het Verantwoordingsorgaan ontvangen geen vaste vergoeding per jaar.

Het totaal van de bestuursvergoedingen wordt verantwoord in de jaarrekening.

Beloningsbeleid voor derden

Het bestuur heeft met betrekking tot het beloningsbeleid voor uitbestedingspartners beleid vastgesteld dat in overeenstemming is met artikel 21a van het Besluit FTK.

Het bestuur vindt dat het beloningsbeleid voor uitbestedingspartners zodanig moet zijn dat dit past binnen de maatschappelijke normen die gelden voor de diensten die voor pensioenfondsen worden verricht en geen prikkels mogen bevatten die aanmoedigen tot het nemen van meer risico's. Pf. HAIO toetst dit beleid periodiek bij de uitbestedingspartners, o.a. door te beoordelen of de kosten die in rekening worden gebracht niet onverklaarbaar zijn toegenomen en zal in die gevallen ook een verklaring vragen aan de uitbestedingspartners of andere derden.

Beloning ten opzichte van de deelnemers

Binnen de pensioenfondssector is een mogelijk uitgangspunt een vergoeding van € 100.000 bij 1 vte (voltijds equivalent). Voor een bestuurslid bij een klein pensioenfonds geldt een vte van 0,2, voor de voorzitter 0,3. Per bestuurder zou dit neerkomen op € 20.000 per jaar en voor de voorzitter op € 30.000 per jaar.

Ten aanzien van de doelgroep is een mogelijk uitgangspunt de vergoeding voor waarnemers à € 76 per uur. Bij besteding van 1 dag per week aan Pf. HAIO, hetgeen met een vte van 0,2 overeenkomt, zou de vergoeding van de bestuursleden uitkomen op een bedrag van € 31.616 euro (€ 76 x 8 x 52). De deelnemers verdienen tussen de € 3.052 tot maximaal € 4.128 per maand (vanaf juli 2018). Daar komen onregelmatigheidstoelage, onkostenvergoeding en reiskosten bij.

Het bestuur ontvangt gemiddeld zo'n € 8.400 per persoon per jaar, exclusief reiskostenvergoeding. De voorzitter ontvangt € 2.000 extra. In vergelijking met zowel de pensioenfondssector als de deelnemers, is de vergoeding van het bestuur derhalve aan de lage kant.

Gedragscode / Compliance

Vanaf 2018 zal de integriteitscommissie enkele taken van de compliance officer op zich nemen. De reden dat Pf. HAIO voortaan zelf de compliance op zich wil nemen, is dat uitbesteding van de compliance naar de mening van het bestuur erg kostbaar is voor de taak die moet worden uitgevoerd in verhouding tot de omvang en complexiteit van Pf. HAIO.

Jaarlijks bevestigen de leden van het bestuur dat zij de gedragscode hebben nageleefd. Vanaf 2018 stelt de integriteitscommissie een rapportage met betrekking tot de integriteit en naleving van de gedragscode op.

Wet- en regelgeving

In 2018 zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door de toezichhouders De Nederlandsche Bank N.V. en/of de Stichting Autoriteit Financiële Markten geen aanwijzingen aan Pf. HAIO gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van Pf. HAIO gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen is in het verslagjaar aangepast. Het merendeel betreft een andere indeling waarbij 8 thema's worden benoemd waar de bestaande normen onder worden geplaatst. Daarnaast zijn er enkele nieuwe normen benoemd. Het bestuur onderschrijft de uitgangspunten van de Code Pensioenfondsen met het adagium "pas toe of leg uit".

Het bestuur heeft vastgesteld dat ultimo het onderhavige verslagjaar wordt voldaan aan de normen uit de Code, met uitzondering van de volgende normen:

- Norm 15: Het bestuur meent dat cultuur een te vaag begrip is om in heldere woorden te bevatten; ethiek wordt door tijd en plaats bepaald. Derhalve acht het bestuur het niet van toegevoegde waarde om cultuurbepalingen in de interne gedragscode op te nemen.
- Norm 33: Het bestuur besluit geen stappenplan op te stellen om de diversiteit in het bestuur te bevorderen; het beleid dat in de ABTN is geformuleerd volstaat.
- Norm 34: Om de continuïteit en deskundigheid binnen het bestuur te borgen heeft het bestuur in 2013 besloten dat de bestuursleden drie keer mogen worden herbenoemd in plaats van twee keer. In 2018 heeft het bestuur besloten dat dit ook voor het VO geldt. Het VO ondersteunt het besluit van het bestuur en hecht in dit verband aan bestuurlijke continuïteit.
- Norm 61: Het bestuur heeft besloten om de overwegingen over de keuze van de uitbesteding niet op te nemen in het bestuursverslag.

Klachten en geschillen

Een deelnemer kan een klacht indienen als deze van mening is dat bij de uitvoering van de pensioenreglementen zijn of haar rechten zijn geschaad. In 2018 zijn er geen klachten ingediend bij het pensioenfonds.

Bezwaar tegen btw-heffing

In 2015 heeft AZL in overleg met het bestuur bij de Belastingdienst bezwaar aangetekend tegen het besluit btw te heffen over onder andere de dienstverlening van AZL aan Pf. HAIO. De aanleiding hiervoor is het zogeheten ATP-arrest. Het bezwaar kent twee invalshoeken. Enerzijds wordt op basis van de inhoud van de pensioenregeling gekeken naar de vraag of de pensioenregeling kan worden gezien als gemeenschappelijk beleggingsfonds. Anderzijds gaat het bezwaar in op het begrip beheer: welke diensten kunnen worden gezien als beheer van een gemeenschappelijk beleggingsfonds? Het bestuur heeft Deloitte gevraagd het bezwaarschrift tegen de voldoening van btw op de dienstverlening aan Pf. HAIO te motiveren.

Bij brief van 8 februari 2018 heeft de Belastingdienst haar besluit om Pf. HAIO als beleggingsfonds aan te merken verstrekt. Naar aanleiding van dit besluit is AZL in overleg met de Belastingdienst welke diensten wel en niet vrijgesteld zijn van BTW. Nadat dit is vastgesteld, zal de facturering hierop worden aangepast en zal tevens de teveel betaalde BTW door AZL worden gestorneerd aan Pf. HAIO. Dit proces is tot heden nog niet afgerond.

Pensioenregeling 2018

Kenmerken van de regeling

– Karakter regeling

De pensioenregeling van Pf. HAIO betreft een "beschikbare premieregeling".

De belangrijkste kenmerken hiervan zijn:

- Het ouderdomspensioen, in combinatie met 70% uitgesteld partnerpensioen op de pensioendatum, wordt opgebouwd in de vorm van een pensioenkapitaal, door gedurende het deelnemerschap maandelijks een leeftijdsafhankelijke netto premie om te rekenen in participaties in het pensioenvermogen van Pf. HAIO, welke worden toegevoegd aan de reeds opgebouwde participaties van de deelnemer.
- In de keuze van ouderdomspensioen, in combinatie met 70% uitgesteld partnerpensioen, zit opgesloten het principe dat op de pensioendatum het partnerpensioen kan worden uitgeruild tegen een hoger ouderdomspensioen, op de alsdan geldende actuariële grondslagen.
- De opbouw van de premie bedraagt een percentage van de pensioengrondslag aan de hand van de volgende tabel:

leeftijdsklasse	percentage
20 tot en met 24	7,6
25 tot en met 29	8,8
30 tot en met 34	10,2
35 tot en met 39	11,8
40 tot en met 44	13,8
45 tot en met 49	16,0
50 tot en met 54	18,7
55 tot en met 59	22,0
60 tot en met 64	26,1
65 tot en met 67	29,7

- De hoogte van de beschikbare premie is vastgesteld op basis van een pensioenleeftijd van 68 jaar.
- Het deelnemerschap kent een duur die gelijk is aan de duur van de arbeidsovereenkomst bij de SBOH tijdens de opleiding tot huisarts. Deze opleiding duurt in principe drie jaar. Deze kan korter zijn als er bijvoorbeeld sprake is van vrijstellingen, maar ook langer bij onder andere parttime werken, aioto- schap (arts in opleiding tot huisarts en onderzoeker, 6 jaar) zwangerschapsverlof of ziekte. Na de opleiding zal er in het algemeen sprake zijn van een deelnemerschap bij de Stichting Pensioenfonds voor Huisartsen (SPH) of het Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW). Het opgebouwde kapitaal zal in het algemeen worden overgedragen (waardeoverdracht) aan een van deze pensioenfondsen.
- Een gewezen deelnemer heeft na beëindiging van het deelnemerschap het recht waardeoverdracht aan te vragen. Mocht de gewezen deelnemer binnen 2 jaar geen gebruik maken van het recht tot waardeoverdracht dan zal het pensioenfonds het opgebouwde kapitaal overdragen aan een verzekeraar.

- Pensioenleeftijd
Het pensioenfonds kent een pensioenleeftijd van 68 jaar.
- Pensioensalaris
Het werkelijk genoten bruto maandsalaris van de deelnemer ingevolge de collectieve arbeidsovereenkomst voor de Stichting SBOH, vermeerderd met de toegekende vakantietoeslag en eindejaarsuitkering.
- Franchise
Eén twaalfde deel van het bedrag ter grootte van 10/7 van de AOW-uitkering voor een gehuwde deelnemer, inclusief vakantietoeslag, dat per 1 januari van een jaar voor dat jaar is vastgesteld. Voor deeltijdwerkers wordt de franchise vastgesteld naar rato van het deeltijdpercentage. Indien het deeltijdpercentage tussentijds wijzigt wordt ook de franchise tussentijds aangepast.
- Pensioengrondslag
De pensioengrondslag bedraagt het pensioensalaris verminderd met de franchise.

Uitbestedingsbeleid

Uitbestedingsbeleid

De uitvoering van de werkzaamheden inzake pensioenbeheer is volledig uitbesteed. Bij alle uitbestedingsactiviteiten conformeert Pf. HAIO zich aan de regelgeving van De Nederlandsche Bank (hierna: DNB). Pf. HAIO beschikt voor iedere extern uit te voeren activiteit over een uitbestedingsovereenkomst die voldoet aan het bij of krachtens artikel 34 van de PW bepaalde.

- Administratie
De administratie van het pensioenfonds wordt sinds 1 januari 2005 uitgevoerd door AZL N.V. te Heerlen. Daarnaast zijn de ondersteuning en begeleiding van het bestuur en de communicatiecommissie, alsmede werkzaamheden in het kader van de jaarverslaglegging en actuair advies aan AZL uitbesteed. Het bestuur heeft voor AZL gekozen om alle dienstverlening omtrent administratie en advies bij één partij neer te leggen.
Om aan de behoefte van het bestuur aan zekerheid en daarmee kwaliteitsgaranties tegemoet te komen, heeft AZL er voor gekozen om gecertificeerd te worden door middel van een ISAE 3402 rapportage. De ISAE 3402 rapportage bestaat uit een type I en een type II verklaring waarin alleen processen worden beschreven die de financiële verantwoording raken. Het door AZL gebruikte administratiesysteem (RS systeem) ten behoeve van Pf. HAIO valt eveneens onder deze verklaring.
Ook voor 2018 heeft AZL een ISAE 3402 type II rapportage en een ISAE 3000 rapportage en heeft de directie wederom een In Control Statement afgegeven. Het bestuur heeft de rapportages beoordeeld en meent dat uit de rapportages voldoende zekerheid is verkregen dat de verplichtingen uit de dienstverleningsovereenkomsten tussen Pf. HAIO enerzijds en AZL anderzijds worden nagekomen.
- Vermogensbeheer
Het bestuur beslist over het vermogensbeheer. De beleggingscommissie voert het beleid uit en geeft het bestuur advies. De beleggingen in wereldwijd gespreide index beleggingsfondsen zijn ondergebracht bij Brand New Day Vermogensbeheer N.V. Daarnaast staat een deel van het vermogen op (spaar)rekeningen bij diverse banken.
- Adviserend actuaris
Het bestuur heeft AZL aangesteld als adviserend actuaris. De adviserend actuaris maakt jaarlijks een actuair verslag. De adviserend actuaris woont desgewenst de bestuursvergaderingen bij en voorziet het bestuur tijdens de vergaderingen en desgewenst tussentijds van beleidsmatige (actuariële) adviezen.

– Adviseur van bestuur

De heer E. Osinga is algemeen bestuursadviseur met als achtergrond actuariaat. Hij woont de bestuursvergaderingen bij. Met hem is een overeenkomst van opdracht gesloten in 2017. Het bestuur heeft de heer Osinga de opdracht gegeven om countervailing power te geven op de dienstverlening tussen o.a. Pf. HAIIO en AZL Actuarieel. Aangezien de heer Osinga Pf. HAIIO goed kent, acht het bestuur hem de meest aangewezen persoon voor deze taak. Daarnaast adviseert de heer Osinga het bestuur ten aanzien van overige onderwerpen waaronder herverzekeringen.

– Waarmerkend actuaris

Pf. HAIIO heeft Ruigrok Actuariële Consultancy B.V. aangesteld als waarmerkend actuaris. Eind 2018 heeft Ruigrok de overeenkomst opgezegd per 1 januari 2019, waardoor het bestuur in 2019 op zoek gaat naar een andere waarmerkend actuaris, die tevens de rol van sleutelfunctiehouder actuariële functie kan vervullen.

– Externe accountant

Het bestuur heeft accountantsbureau Mazars Accountants N.V. (hierna Mazars) aangesteld als de accountant van Pf. HAIIO. Mazars verzorgt de jaarlijkse controle op de jaarrekening en de staten voor DNB. Het bestuur is tevreden over de dienstverlening, welke jaarlijks wordt geëvalueerd.

De accountant zal (minimaal) eenmaal per jaar in de bestuursvergadering mondeling verslag doen van zijn bevindingen en controlewerkzaamheden. Tevens legt hij een en ander schriftelijk vast door middel van een accountantsverklaring en een management letter gericht aan het bestuur.

Het bestuur blijft eindverantwoordelijk voor alle activiteiten van Pf. HAIIO en houdt dan ook toezicht op de door haar gecontracteerde adviseurs. Periodiek evalueert het bestuur of alle externe deskundigen naar genoegen van het bestuur functioneren.

Communicatie

Communicatiebeleidsplan

Pf. HAIIO heeft een vijfjarig communicatiebeleidsplan. In 2017 is in een aparte sessie met bestuur en verantwoordingsorgaan het beleidsplan voor de periode 2017 tot en met 2021 vastgesteld. Het plan gaat over de periodieke, structurele communicatie en beschrijft de strategie en visie van Pf. HAIIO op de communicatie met haar doelgroepen.

Het plan richt op de (gewezen) deelnemers met daarbij extra aandacht voor nieuwe deelnemers en deelnemers die uit dienst gaan. Jaarlijks evalueert Pf. HAIIO het plan en past het plan indien nodig aan. Dat heeft in 2018 ook plaatsgevonden. Ook stelt Pf. HAIIO jaarlijks de communicatiekalender vast, waarin de communicatie-activiteiten voor het desbetreffende jaar zijn opgenomen.

Pf. HAIIO wil gezien worden als een betrouwbaar en kostenbewust pensioenfonds. Deze kernwaarden zijn richtinggevend voor de communicatie. Dit betekent dat de (gewezen) deelnemers de informatie ontvangen die nodig is, zodat zij weten wat nu relevant is en wat ze zelf moeten doen. Pf. HAIIO communiceert daartoe tijdig de relevante inhoud op het juiste moment op een transparante, begrijpelijke en duidelijke manier.

Pensioen 1-2-3 en Pensioenvergelijker

Pensioen 1-2-3 is een digitaal communicatiemiddel dat iedere pensioenuitvoerder op grond van de Wet pensioencommunicatie moet gebruiken. Dit document bestaat uit drie lagen. De deelnemer krijgt gelaagde informatie over zijn pensioenregeling. Laag 1 bevat een beknopte weergave van de pensioenregeling. In laag 2 worden de onderdelen uit laag 1 uitgebreider beschreven. Laag 3 bestaat uit documenten die bij de regeling horen, bijvoorbeeld het pensioenreglement. De Pensioen 1-2-3 van Pf. HAIIO is op de website te vinden.

Pensioenuitvoerders moeten vaker gegevens aanleveren bij het Pensioenregister, mijnpensioenoverzicht.nl. Binnen vier maanden moet een collectieve wijziging zichtbaar zijn in het Pensioenregister. Pf. HAIO levert geen gegevens aan het Pensioenregister, omdat Pf. HAIO alleen beschikt over cijfers over de pensioenkapitalen van de deelnemers. Omdat Pf. HAIO geen uitkeringen verricht, zijn er geen factoren om het kapitaal om te rekenen in een uitkering. Pf. HAIO heeft hiervoor vrijstelling gevraagd aan AFM.

Nieuwsbrief

Pf. HAIO verspreidt eenmaal per jaar een digitale nieuwsbrief onder de deelnemers.

Website

In het verslagjaar heeft de communicatiecommissie de website –www.pf-haio.nl– geactualiseerd.

Uniform Pensioenoverzicht (UPO)

De deelnemers hebben in augustus 2018 hun UPO per 1 januari 2017 ontvangen.

Rappelbrief waardeoverdracht

Deelnemers die twee jaar na het beëindigen van hun arbeidsovereenkomst met de SBOH hun pensioenkapitaal nog niet hebben overgedragen, ontvangen een brief dat zij nog eenmaal de kans krijgen om het pensioen over te dragen naar een fonds of verzekeraar van hun keuze. Indien de deelnemer dan nog geen waardeoverdracht aanvraagt, draagt Pf. HAIO dit kapitaal over naar verzekeraar Reaal.

Communicatie arbeidsongeschikte deelnemers

De brieven aan deelnemers die mogelijk in aanmerking komen voor premievrije voortzetting in verband met arbeidsongeschiktheid zijn verbeterd. De deelnemers worden er nu op gewezen dat zij toestemming moeten verlenen voor het verstrekken van hun medische informatie en ook de brieven waarin zij vernemen of zij wel of niet in aanmerking komen voor premievrije voortzetting zijn aangepast. Indien de deelnemer niet reageert, ontvangt hij of zij een brief dat hij of zij daardoor niet in aanmerking komt voor premievrije voortzetting.

Financiële positie van Pf. HAIO

Het pensioensysteem betreft een "beschikbare premieregeling gericht op het opbouwen van een pensioenkapitaal voor de deelnemer". Ter dekking van de opbouw van deze pensioenkapitalen wordt in het pensioenfonds een technische voorziening aangehouden. Het partnerpensioen, het wezenpensioen en de premie bij arbeidsongeschiktheid zijn herverzekerd op risicobasis.

Het bestuur heeft vastgesteld dat de waarmerkend actuaris heeft geoordeeld dat het eigen vermogen hoger is dan het wettelijk vereist eigen vermogen. De financiële positie van het fonds is derhalve voldoende. Tevens heeft de waarmerkend actuaris vastgesteld dat de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Financiering

De financiering van de pensioenkapitalen geschiedt op basis van beschikbare premie. De financiering van de risicokapitalen bij overlijden en van het wezenpensioen geschieden op basis van risicopremies. De dekking van premieovername van de beschikbare premie bij arbeidsongeschiktheid geschiedt tegen een risicopremie.

De premies worden geacht toereikend te zijn voor de opbouw van de pensioenkapitalen, de risicodekkingen en de kosten van Pf. HAIO. Jaarlijks worden de hoogtes van de premies getoetst door de adviserend actuaris.

De premie bedraagt 8,5% van het pensioensalaris, waarvan 6% voor rekening van de werkgever en 2,5% voor rekening van de werknemer komt.

Technische Voorziening (TV)

De technische voorziening wordt gevormd door gelden, beschikbaar voor de opbouw van de pensioenkapitalen. Bij de berekening van de technische voorziening wordt geen rekening gehouden met sterftekansen en een interestverwachting. Tijdens de duur van het deelnemerschap worden de beschikbare premies voor de opbouw van het pensioenkapitaal, toegevoegd aan de technische voorziening.

Bij beëindiging van het deelnemerschap wordt de voorziening overgedragen naar een ander pensioenfonds dan wel aangewend als koopsom voor een lijfrente met pensioenclausule bij een verzekeraar.

De beleggingsrisico's die verband houden met de opbouw van het pensioenvermogen zijn voor rekening van de deelnemer.

Herverzekering

De risico's voortvloeiend uit de aangegane pensioenverplichtingen voor de nabestaanden en de premieovername bij arbeidsongeschiktheid zijn vanaf 1 januari 2017 herverzekerd bij ElipsLife AG.

– Partnerpensioen

De herverzekeringsdekking omvat de contante waarde van de aanspraken op een levenslang partnerpensioen. De herverzekering vindt plaats in de vorm van een risicokapitaal en is op basis van een onbepaalde partnerdekking. Voor alle deelnemers wordt een overlijdensrisicokapitaal in herverzekering gegeven en bij overlijden van de deelnemer zal dit risicokapitaal worden uitgekeerd, ongeacht het feit of de deelnemer een partner achterlaat. Indien de deelnemer geen partner achterlaat dan komt dit risicokapitaal ten gunste van het pensioenfonds. Het uitgekeerde risicokapitaal dient aangewend te worden voor aankoop van een direct ingaande levenslange lijfrente op het leven van die partner.

De grondslagen voor de berekening van het risicokapitaal bij overlijden op basis van een levenslang partnerpensioen zijn:

- Sterftetafel AG prognosetafel 2016;
- Rekenrente 1%;
- Vast leeftijdsverschil tussen man en vrouw van drie jaar, waarbij de man drie jaar ouder is dan de vrouw;
- 1% samengesteld stijgende uitkeringen.

- Wezenpensioen
Het overlijdensrisico voortvloeiende uit de reglementaire aanspraken op wezenpensioen wordt op rentebasis herverzekerd tot leeftijd 18 jaar. Aan de berekening van het premietarief liggen de volgende grondslagen en veronderstellingen ten grondslag:
  - Sterfte, bij het uit te keren wezenpensioen, nihil;
  - Rekenrente 1%;
  - 3% samengesteld stijgende uitkeringen.
- Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid
De herverzekeringsdekking omvat bij beroepsarbeidsongeschiktheid als arts waarvoor een BIG-registratie nodig is, langer dan twee jaar voor een percentage boven 65% een uitkering van een jaarlijkse rente ter grootte van de staffelpremie ter waarborging van de opbouw van pensioenvermogen voor ouderdompensioen in combinatie met 70% uitgesteld partnerpensioen. De arbeidsongeschikte deelnemer blijft deelnemer in de zin van het pensioenreglement. Dit betekent mede dat de dekkingen voor de beoogde aanspraken op partner- en wezenpensioen door Pf. HAIO bij de herverzekeraar zijn ondergebracht. De pensioengrondslag en het bedrag van het Anw-pensioen worden na toekenning van de premievrijstelling geïndexeerd met hetzelfde percentage als waarmee de salarissen stijgen ingevolge de collectieve arbeidsovereenkomst voor SBOH.
- Winstdeling
Eventuele winstdeling voortkomend uit herverzekering komt ten gunste van het resultaat van het pensioenfonds.

In het verslagjaar is de verhoging van pensioenrichtleeftijd naar 68 jaar verwerkt in de herverzekeringsovereenkomst. Hiertoe is een aanhangsel bij de overeenkomst tussen Pf. HAIO en ElipsLife vastgesteld.

Premie

De verschuldigde premie bedraagt een percentage van het pensioensalaris. Deze premie wordt toegedeeld aan de volgende componenten:

- Ouderdompensioen
De premie voor de opbouw van het pensioenkapitaal, bestemd voor de aankoop op de pensioendatum van ouderdompensioen (in combinatie met 70% uitgesteld partnerpensioen).
- Partner- en wezenpensioen
De premie voor de herverzekering van het partnerpensioen en de premie voor de herverzekering van het wezenpensioen.
- Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid
De premie voor de overname van de premiebetaling van deelnemers die arbeidsongeschikt zijn geworden. Het arbeidsongeschiktheidsrisico is op basis van een jaarlijkse rente herverzekerd bij een verzekeringsmaatschappij.
- Kosten
De kosten die nodig zijn voor de uitvoering van de pensioenregeling conform de eisen die daaraan gesteld worden door de toezichthouders.

	2018	2017
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers voor kosten herverzekering en pensioen- en uitvoeringskosten		
Pensioenpremie werkgevers	1.189	1.218
Pensioenpremie werknemers	496	508
	1.685	1.726
Bijdragen voor risico (gewezen) deelnemers		
Premies pensioensparen	6.137	5.923
Kostendeekkende premie	7.303	7.072
Beschikbare premie	7.822	7.649
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
– Spaarpremie	6.137	5.923
– Inleg door arbeidsongeschikte deelnemers	-23	-15
– Risicopremies	542	528
– Kosten	580	572
– Solvabiliteitsbuffer ¹⁾	67	64
	7.303	7.072

Kostendeekkende premie

Artikel 129 van de Pensioenwet schrijft voor dat de pensioenpremie die Pf. HAIO ontvangt minstens gelijk moet zijn aan de kostendeekkende premie zoals berekend conform de ABTN, tenzij aan de voorwaarden ten aanzien van de hoogte van beleidsdekkingsgraad, indexatie en ongedaanmaking van kortingen is voldaan.

De kostendeekkende premie is gelijk aan de hierboven bedoelde premie. Na afloop van een boekjaar blijkt of er sprake is van een overschot of tekort op de premie. Het verschil zal afhankelijk zijn van de gemiddelde leeftijd van het deelnemersbestand en het rendement op de beleggingen. Een kleine wijziging in het deelnemersbestand heeft invloed op de hoogte van het staffelpercentage en dus op de daarop gebaseerde premie voor de opbouw van het pensioenvermogen.

Een overschot op de kostendeekkende premie leidt tot een toevoeging aan de algemene reserve en een tekort op de kostendeekkende premie tot een onttrekking aan de algemene reserve.

Algemene reserve

Aan deze reserve wordt jaarlijks het totale resultaat toegevoegd of onttrokken.

Het minimaal aan te houden bedrag aan algemene reserve is 5% van de technische voorziening. Het gewenste normbedrag aan algemene reserve, na winstdeling aan deelnemers, bedraagt 12% van de technische voorziening, met een bandbreedte van 25%. Dat wil zeggen dat in het kader van het winstdelingsbeleid de ruimte bestaat tot het aanhouden van een algemene reserve tussen de 9% en 15% van de technische voorziening. Voor het gedeelte daarboven wordt een separate winstdelingsreserve gevormd.

1) 1% van de som van spaarpremie met correctie premievrije doorbouw en risicopremies.

Het verschil tussen het gewenste normbedrag aan algemene reserve en het minimaal aan te houden bedrag aan algemene reserve wordt aangeduid als vrije algemene reserve. Het deel van de vrije algemene reserve kan risicovol(ler) worden belegd. De belegging van de winstdelingsreserve kan eveneens risicovoller worden belegd.

Na afloop van een kalenderjaar zal het bestuur besluiten of uit de ruimte in de algemene reserve een bedrag ter beschikking gesteld kan worden in de vorm van resultatendeling aan de aan het eind van het afgelopen boekjaar aanwezige deelnemers en gewezen deelnemers. De verdeling vindt plaats naar rato van de opgebouwde pensioenkapitalen van de (gewezen) deelnemers per 31 maart van het daaropvolgend boekjaar.

Winstdeling HAIO

Het bestuur van Pf. HAIO heeft besloten om over 2017 een winstdeling van 7% (1,3 miljoen euro) toe te kennen aan de deelnemers, per ultimo maart 2018. De winstdeling over 2016 bedroeg 5%. Op grond van het resterend eigen vermogen, de nog te verwachte winstdeling van ElipsLife na maart 2018 en de verwachte BTW teruggave verwacht het bestuur dat ook over 2018 winstdeling rond de 5% toegekend kan worden. Over 2018 heeft het bestuur een winstdeling van 4,1% ultimo maart 2019 aan de deelnemers toegekend.

Het bestuur van HAIO verspreid de winstdeling vanuit de herverzekeraar en de resultaten van het beleggingsbeleid over een periode van 3 jaar (de duur van de opleiding). Hiermee wil het bestuur een consistent beleid ten aanzien van de winstdeling realiseren.

Winstdeling herverzekering

ElipsLife heeft over 2017 een winstdeling uitgekeerd van bijna 46%, hetgeen overeenkomt met een bedrag van € 146.508,44. Van ElipsLife is 46,84%, oftewel € 169.567,13 aan winstdeling ontvangen over 2018.

De uitlooptijd van 2 jaar van het herverzekeringscontract over de periode 2014-2016 met Zwitserleven is voorbij. De winstdeling welke ontvangen zou worden van Zwitserleven is nihil en er wordt dan ook geen bedrag toegerekend aan het boekjaar 2018.

Aangezien het overleg tussen AZL en de Belastingdienst over welke diensten vrijgesteld worden van BTW nog niet is afgerond, is er nog geen BTW aan Pf. HAIO gestorneerd. Mede daardoor kan ook de hoogte van de mogelijke teruggave van betaalde BTW (nog) niet worden vastgesteld.

Uitvoeringskosten

Uitvoeringskosten

Pf. HAIO wenst volledige transparantie te realiseren ten aanzien van de uitvoeringskosten. Conform de Aanbevelingen uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie (februari 2016) publiceert Pf. HAIO de kosten van het pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten in dit bestuursverslag. Het transparant maken van alle kosten en mogelijk afzetten tegen een benchmark is daarbij een middel om de kosten verder te beheersen. Met het hierna volgend overzicht geeft Pf. HAIO gevolg aan de voornoemde aanbevelingen.

In dit overzicht worden de kosten als volgt gerapporteerd:

De kosten van pensioenbeheer in euro per deelnemer en ex-deelnemer in afwachting van waardeoverdracht;

De kosten van het vermogensbeheer (€ 59.000,-; 2017: € 54.000,-) in % van het gemiddeld belegd vermogen;

De transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen.

	2018	2017
Pensioenbeheer (in euro per deelnemer)	176,18	183,92
<i>Kosten van het pensioenbeheer in duizenden euro's (inclusief btw) bestaan uit:</i>		
– Bestuurskosten	68	55
– Pensioenuitvoeringskosten	505	510
– Toezichtskosten	7	7
Totaal	580	572
Vermogensbeheer		
– Kosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,29%	0,26%
– Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,0%	0,0%

Kosten pensioenbeheer

Kosten van het pensioenbeheer bestaan uit de kosten van uitbesteding, bestuurskosten en de kosten van toezicht. De totale kosten bedragen € 580.000,- (2017: € 572.000,-).

Om de kosten per deelnemer te berekenen is het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het totaal aantal deelnemers en ex deelnemers in afwachting van de waardeoverdracht van Pf. HAIO ultimo 2018. De kosten van het pensioenbeheer per deelnemer zijn in 2018 gedaald ten opzichte van 2017.

Deze daling wordt met name veroorzaakt door een toename van het aantal deelnemers

Kosten vermogensbeheer

Het bestuur heeft het vermogen voor een deel ondergebracht bij Brand New Day (BND). BND belegt in opdracht van Pf. HAIO in indexfondsen. De kosten van indexbeleggen zijn aanzienlijk lager dan van actief beheerde beleggingsfondsen. Bovendien worden er minder transacties uitgevoerd.

Met betrekking tot de kosten van BND gaat het Pf. HAIO uit van hetgeen dat BND heeft gerapporteerd aan Pf. HAIO.

BND vermeldt in de kwartaalrapportage kosten van de beheervergoeding ad € 250,- per kwartaal (excl. BTW). De transactiekosten binnen de specifieke fondsen, waarin BND belegt zijn evenwel niet met redelijke inspanning en zonder aanzienlijke kosten te achterhalen. De hiervoor benodigde inspanningen staan naar het oordeel van het bestuur niet in verhouding tot de naar verwachting van het bestuur geringe transactiekosten, mede gelet op de omvang van het door Pf. HAIO belegde vermogen. Verder onderzoek naar de transactiekosten wordt daarom achterwege gelaten.

Actuariële analyse resultaat

	2018	2017
Beleggingsopbrengsten	-642	731
Interesttoevoeging technische voorzieningen	-159	-141
Resultaat beleggingsopbrengsten	-801	590
Ontvangen premies	7.822	7.649
Betaalde premies herverzekering, incl uitgaande koopsom	-564	-528
Spaarpremie	-6.114	-5.908
In premie opgenomen voor inkoop directe kosten	-580	-572
Resultaat premies	564	641
In premie opgenomen voor inkoop directe kosten	580	572
Kosten verslagjaar (excl kosten vermogensbeheer)	-580	-572
Resultaat kosten	0	0
Resultaat op waardeoverdrachten	-5	0
Resultaat op sterfte	175	150
Overige mutatie technische voorziening	-1.299	-835
Andere oorzaken	0	4
Totaal resultaat	-1.366	550

Verzekerdenbestand (Aantallen)

	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Totaal
Stand per 31 december 2017	2.248	862	3.110
Mutaties door:			
Nieuwe toetredingen	719	-1 ¹⁾	718
Ontslag met premievrije aanspraak	-680	680	0
Waardeoverdracht en premievrije aanspraak		-536 ²⁾	-536
Overlijden			0
Andere oorzaken	2	-2	0
Mutaties per saldo	41	141	182
Stand per 31 december 2018	2.289	1.003	3.292

1) Dit betreft arbeidsongeschikte deelnemers waarvoor premievrije voortzetting wordt betaald.

2) Ten minste 2 jaar na de beëindiging van het deelnemerschap, anders dan wegens arbeidsongeschiktheid of overlijden, wordt conform het pensioenreglement het opgebouwde pensioenkapitaal overgedragen naar een ander pensioenfonds dan wel aangewend als koopsom voor een kapitaalverzekering bij een verzekeraar.

Risicomanagement

Het onderwerp risicomanagement staat op de agenda van elke bestuursvergadering. Op deze wijze kan steeds worden nagegaan of Pf. HAIO in control is.

Risicoprofiel

De doelstellingen en ambities van het pensioenfonds staan omschreven in de statuten en de ABTN. Het risicomanagement richt zich derhalve op die doelstellingen en ambities.

Het vorenstaande impliceert dat het bestuur prioriteit geeft aan de beheersing van die risico's, die in eerste instantie een grote financiële impact op Pf. HAIO kunnen hebben. Deze risico's doen zich vooral voor op het terrein van het vermogensbeheer.

In het risicomodel van DNB zijn voor een aantal risicocategorieën scenario's vastgesteld ('schokken'). DNB duidt ze aan met een S-code.

Kwantitatieve en kwalitatieve toelichtingen van deze risico's staan in de 'Risicoparagraaf' in de jaarrekening.

Financiële risico's

Algemeen

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico voor pensioenfondsen betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat Pf. HAIO niet beschikt over voldoende vermogen om de verplichtingen te dekken. Het solvabiliteitsrisico bestaat uit de volgende risicocategorieën:

- Renterisico (S1).
- Zakelijke waarden risico (S2).
- Valuta risico (S3).
- Grondstoffenrisico (S4).
- Kredietrisico (S5).
- Verzekeringstechnisch risico (S6)
- Liquiditeitsrisico (S7)
- Beleggingsrisico (S10).

Voor Pf. HAIO zijn het renterisico (S1), het zakelijke waardenrisico (S2), het kredietrisico (S5), het Verzekeringstechnisch risico (S6), het liquiditeitsrisico (S7) en het beleggingsrisico (S10) van toepassing.

Renterisico (S1)

Het renterisico, waarbij de onderliggende waarde gevoelig is voor wijzigingen in de rentestand, speelt een rol bij de beleggingen in de obligatiefondsen en bij de liquide middelen die Pf. HAIO bij de banken aanhoudt.

Marktrisico (S2):

Het marktrisico is het risico dat de deelnemers van Pf. HAIO lopen dat wijzigingen in marktomstandigheden invloed hebben op het beleggingsresultaat.

De beleggingscommissie voert het beleggingsbeleid van Pf. HAIO uit in opdracht van het bestuur. Gegeven de financiële ruimte als basis voor de risicobereidheid van het totaal vermogen minus 105% van de technische voorziening plus de te verwachten renteopbrengst van deposito's en spaartegoeden is een navolgende beleggingsmix opgesteld. Deze beleggingsmix geldt voor het totale vermogen.

Categorie	Beleggingen	Bandbreedte	
		van	tot
I.	Aandelenfondsen	25%	50%
II.	Overheidsobligatiefondsen - toekomstige duur van ≤ 5 jaar	10%	25%
III.	Bedrijfsobligatiefondsen - toekomstige duur van ≤ 5 jaar	0%	15%
IV.	Liquiditeiten - spaarrekeningen en deposito's	25%	60%

In de gekozen beleggingsmix is rekening gehouden met een maximale risicobereidheid, waarbij is uitgegaan dat in enig jaar een maximale waardedaling van 25% in aandelen en 10% in obligaties tot de mogelijkheden behoort. Gegeven het hiervoor gestelde zal een actief beleggingsbeleid noodzakelijk zijn; een beleid waarbij een tijdige afbouw van aandelen en obligaties nodig zal zijn ten gunste van vrij risicoloze beleggingsvormen in de vorm van spaarrekeningen en deposito's.

Kredietrisico (S5)

Het kredietrisico, dat zich voor kan doen indien een wederpartij niet aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen, wordt door het bestuur van Pf. HAIO geminimaliseerd door de keuze van de instellingen. De ontwikkeling hierin wordt periodiek gemonitord. Vanaf 1 februari 2011 is Pf. HAIO echter niet langer verplicht het kredietrisico te adresseren als het gaat om instellingen die onder Nederlands financieel toezicht staan zoals verzekeraars en banken.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Naast de financiële risico's staat Pf. HAIO bloot aan verzekeringstechnische risico's, waarvan het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico voor Pf. HAIO de belangrijkste zijn.

Pf. HAIO heeft de overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's herverzekerd bij Elips Life AG tot en met 31 december 2019. Er is sprake van een driejarig contract met jaarlijkse winstdeling. Dit is vastgelegd in een herverzekeringsovereenkomst.

Het is mogelijk dat de inkoop van een pensioen niet aansluit bij de herverzekering. Dit risico komt voor rekening van Pf. HAIO. Een aantal (kleine) risico's zijn niet herverzekerd. Het bestuur van Pf. HAIO heeft een bewuste afweging gemaakt om de volgende zaken niet te herverzekeren:

- dubbele wezen;
- de eerste twee jaar wachttijd bij arbeidsongeschiktheid;
- Anw; en het verschil in rente en/of grondslagen tussen de uitkering door de herverzekeraar en de inkoop van een partner- of wezenpensioen bij een verzekeraar.

Afgezien van het risico dat er geen winstdeling kan worden toegekend, zouden de risico's op het gebied van herverzekering betrekking hebben op het kredietrisico op de herverzekeraar en op het risico dat na afloop van het jaar de herverzekeringspremie naar boven zou kunnen worden bijgesteld.

Liquiditeitsrisico (S7)

Het liquiditeitsrisico betreft het risico dat een belegging niet tijdig tegen een redelijke en marktconforme prijs kan worden geliquideerd. Dit risico wordt door de keuze van de beleggingsfondsen als minimaal beschouwd.

Beleggingsrisico (S10)

De risicobereidheid in het kader van beleggingsbeleid wordt berekend in de percentages van de Technische Voorziening (TV), waarbij Pf. HAIO de navolgende uitgangspunten hanteert:

- De TV = het totaal van de spaarpremie van de deelnemers moet nominaal intact blijven;
- Het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV) is 5% van de TV;
- Het gewenst eigen vermogen is 12% van de TV.

Het bestuur streeft naar een eigen vermogen van 12% van de TV. Er geldt een bandbreedte van 25%. Het eigen vermogen dient zich derhalve te bevinden tussen een minimum van 9% en een maximum van 15% TV. Het beleggingsbeleid resulteert derhalve in het standhouden van de TV plus minimaal 5% vereist eigen vermogen

Ten aanzien van het beleggingsbeleid geldt dat gezien de korte duur van de pensioenopbouw het aantasten van het opgebouwde pensioenkapitaal niet gewenst is. Dit betekent dat bij de invulling van een risicovoller beleggingsbeleid voortdurend gekeken wordt naar die grens van de risicobereidheid, namelijk het bieden van optimale zekerheid voor het aan het begin van enig jaar opgebouwde pensioenkapitaal verhoogd met de nominale spaarpremie in dat jaar. Alsdan zal steeds sprake zijn van een minstens nominaal opgebouwd pensioenkapitaal omdat dit minimaal gelijk is aan de som van de nominale spaarpremies.

Pf. HAIO loopt zelf als fonds geen risico omdat alle risico's bij de deelnemers liggen. Het bestuur streeft ernaar de positieve resultaten van Pf. HAIO als resultatendeling toe te delen aan de deelnemers. De winst op herverzekering en/of sterftewinst wordt niet in het boekjaar van ontvangst uitgedeeld, maar zal worden verdeeld over maximaal drie jaar. Bij winstuitkering spelen immers continuïteit, maatschappelijk gewenste en acceptabele normen een grote rol voor Pf. HAIO.

E.S.G. Risico

Het risico dat Pf. HAIO loopt dat doordat het de beleggingen niet volledig aanpast aan het beleid op Environmental, Social en Governance gebied.

Niet financiële risico's

Sponsorrisico

Het sponsorrisico is het risico dat de sponsor (SBOH) niet aan zijn verplichtingen voldoet. Pf. HAIO heeft een directe economische en contractuele band met de werkgever als sponsor van het pensioenfonds. Het enige sponsorrisico dat Pf. HAIO loopt is te late betaling van de premie door de sponsor. Over tijdige premiebetaling zijn afspraken met de sponsor gemaakt, waardoor dit risico minimaal is.

Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico op verlies als resultaat van inadequate of foutieve interne processen, mensen en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Operationele risico's hebben een negatieve impact op een goede uitvoering van de pensioenregeling. Voor deze operationele risico's geldt wel dat een verregaande reductie onevenredig veel inspanning en kosten met zich mee kan brengen. De operationele uitvoering geschiedt door AZL N.V. Deze partij heeft een ISAE 3402 (type II) en ISAE 3000 rapportage. Door het overleggen van deze verklaring toont AZL N.V. aan Pf. HAIO én aan de accountant van Pf. HAIO aan, dat de uitvoeringsorganisatie 'in control' is. Het overleggen van de ISAE 3402 en ISAE 3000 rapportage komt tevens tegemoet aan de Beleidsregel 'Uitbesteding Pensioenfondsen' waarin DNB heeft vastgesteld dat een pensioenfonds, dat zijn administratie uitbesteedt aan een uitvoerder, verantwoordelijk is en blijft voor een juiste administratie. Jaarlijks evalueren twee bestuursleden de ISAE verklaringen van AZL en rapporteren over hun bevindingen aan het bestuur.

Uitbestedingsrisico's

Het bestuur heeft onder behoud van zijn verantwoordelijkheden een aantal werkzaamheden structureel uitbesteed. De uitbesteding van werkzaamheden aan een derde partij heeft tot gevolg dat het bestuur geen directe gezagsverhouding heeft met de personen die bij de derde partij feitelijk en dagelijks zijn belast met de uitvoering van die werkzaamheden. Het bestuur heeft voorts geen rechtstreeks zicht op en voert geen directe controle uit op administratieve processen.

Het bestuur erkent voorts dat aan de uitbesteding het risico is verbonden van discontinuïteit van de dienstverlening door AZL N.V.

Bij alle uitbestedingsactiviteiten conformeert Pf. HAIO zich volledig aan de regelgeving van DNB op het gebied van uitbesteding.

Voor iedere extern uit te voeren activiteit beschikt Pf. HAIO over een uitbestedingsovereenkomst die voldoet aan het bij of krachtens artikel 34 van de PW bepaalde. In voorkomende gevallen worden met de uitvoerende organisatie nadere afspraken omtrent procedures, processen, informatieverstopping en te leveren diensten vastgelegd in een Service Level Agreement (SLA). In een SLA

worden tenminste ook afspraken vastgelegd over de administratieve organisatie, de autorisatie en procuratiesystemen en de interne controle van de uitvoerende organisatie.

Voor wat betreft de uitbestedingsrisico's kan worden opgemerkt dat het bestuur overleg heeft gevoerd met AZL N.V. over de dienstverlening inclusief de SLA. Om aan de behoefte van het bestuur aan zekerheid en daarmee aan kwaliteitsgaranties tegemoet te komen, heeft AZL N.V. ervoor gekozen om gecertificeerd te worden volgens de richtlijnen van ISAE 3402 en ISAE 3000.

Voor de meeste relevante processen is een beschrijving van de AO/IC opgesteld, die heeft geleid tot een beschrijving van de beheersingsmaatregelen voor de betreffende processen.

Voorts wordt het bestuur door middel van periodieke rapportages van de uitvoeringsorganisatie in staat gesteld de risico's en fondssituatie goed te monitoren.

Continuïteitsrisico

De bemensing en de beschikbaarheid van het bestuur en overige organen.

Reaal heeft de verzekeringsovereenkomst op grond waarvan voor de gewezen deelnemers gegarandeerde kapitalen bij in leven zijn kunnen worden verzekerd, opgezegd per 31 december 2019. Het bestuur gaat zich nu beraden om alsnog deel te nemen aan automatische waardeoverdracht op basis van de Wet waardeoverdracht kleine pensioenen.

IT risico

De informatietechnologie is een belangrijke risicocategorie voor pensioenfondsen. Omdat het merendeel van de fondsen de IT hebben uitbesteed, is dit risico tot een uitbestedingsrisico verworpen. Dit geldt ook voor Pf. HAIO.

Privacy-risico

Het privacy-risico is het risico van het niet voldoen aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Pf. HAIO mitigeert dit risico. Pf. HAIO heeft een verwerkersovereenkomst met partijen aan wie werkzaamheden zijn uitbesteed en die persoonsgegevens verwerken.

Pf. HAIO beschikt over een privacybeleid.

Integriteitsrisico

DNB verstaat hieronder het risico dat de integriteit van het pensioenfonds dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de organisatie, medewerkers dan wel van de leiding, een en ander in het kader van wet- en regelgeving en maatschappelijke en door Pf. HAIO opgestelde normen. Bij de beheersing van dit risico kan gedacht worden aan onder meer gedragscodes en procesmatige waarborgen.

Het pensioenfonds heeft naast een gedragscode, een Uitbestedingsbeleid, een Incidentenregeling, een Klokkenluidersregeling, een Nota Integriteitsbeleid en een compliancebeleid.

Pf. HAIO heeft een eigen integriteitscommissie. DNB ziet actief toe op naleving hiervan. Een regeling voor omgang met integriteitgevoelige functies komt relatief weinig voor. DNB toetst voorts nieuwe bestuursleden.

Juridische risico's

Een pensioenfonds loopt het risico in rechte aangesproken te worden. Ten einde dit risico te beperken past het bestuur onder meer de volgende maatregelen toe.

1. Pf. HAIO wordt op juridisch gebied ondersteund door AZL N.V. AZL N.V. toetst bij wetwijzigingen de fondsstukken en stelt waar nodig wijzigingen voor aan het bestuur.
2. Pf. HAIO heeft voor de bestuursleden een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering gesloten.
Begin 2018 heeft het bestuur een nieuwe bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering gesloten, waarbij de dekking is verhoogd van 500.000 euro per aanspraak per contractjaar naar 1 miljoen euro per aanspraak per contractjaar. Tevens is een bedrag van 2,5 miljoen euro voor kosten van juridische bijstand verzekerd. Deze bedragen zijn meer marktconform. Verder heeft het bestuur besproken om in 2018 in de statuten vast te leggen dat als de verzekering tekort schiet, Pf. HAIO de meerkosten voor zijn rekening neemt.
3. Pf. HAIO ziet erop toe dat besluitvorming consistent en goed gedocumenteerd plaatsvindt. Deze documentatie zorgt ervoor dat ook derden de inhoud en werking van dit beleid kunnen volgen.
4. Pf. HAIO werkt volgens een communicatiebeleidsplan. Dit plan bewaakt de wettelijk verplichte communicatiemomenten. Naast deze vereisten heeft Pf. HAIO eigenstandige communicatiedoelstellingen.
5. Met alle externe partijen zijn of worden contractuele afspraken gemaakt. Partijen dienen regelmatig te rapporteren over het wel of niet nakomen van de gemaakte afspraken.
6. Jaarlijks wordt door de accountant controle uitgevoerd op de jaarrekening. Materiële onvolkomenheden ten aanzien van de verslaggevingsregels worden door hem gerapporteerd.
7. Jaarlijks vinden er aan de hand van het jaarverslag controles plaats door de actuaris. Materiële onvolkomenheden worden door haar gerapporteerd.
8. De certificerende actuaris controleert en toetst de analyse van het resultaat, het vereist eigen vermogen, de vermogenspositie, de premies, de technische voorziening, de prudent person en het financiële beleid.
9. Pf. HAIO evalueert jaarlijks contracten met externe partijen.

Indien de statuten wel worden vastgesteld, maar niet worden verleden door de notaris, zijn de bepalingen uit de statuten niet van toepassing op derden, maar alleen voor het bestuur van Pf. HAIO. Dit is een juridisch risico voor Pf. HAIO. Fondsdocumenten moeten voldoen aan de wet- en regelgeving en nageleefd worden. Indien niet aan deze voorwaarden wordt voldaan, loopt het bestuur de kans om aansprakelijk gesteld te worden. Ook dit is een juridisch risico.

In het algemeen, draagt het bestuur er zorg voor dat het voldoende kennis en kunde bezit om zijn verantwoordelijkheid te kunnen dragen en in control is.

De hierboven genoemde risico's zijn niet limitatief maar de juiste afdekking van deze genoemde risico's geeft wel een indicatie over de juridische weerbaarheid van het pensioenfonds.

Beleggingsbeginselen en beleggingsbeleid

De uitgangspunten van het beleggingsbeleid van Pf. HAIO zijn als volgt vastgesteld:

- A. Pf. HAIO is te klein en heeft onvoldoende kennis en slagvaardigheid om:
  - In individuele aandelen te beleggen;
  - In derivaten te handelen;
  - In commodity's te beleggen;
  - In Private equity te investeren.
- B. Pf. HAIO let scherp op de kosten van beleggingen en beleggingsproducten.

- C. Pf. HAIO belegt in index volgende fondsen.
- D. Pf. HAIO heeft verplichtingen in euro's en beperkt beleggingen in andere valuta tot maximaal 20% van het totale vermogen.
- E. Onder nominaal gegarandeerd kapitaal wordt verstaan:
Spaartegoeden en deposito's bij Nederlandse, Belgisch en Duitse systeem banken.
- F. Om risico's te spreiden worden spaargelden verdeeld over meerdere gelijkwaardige "systeembanken" met een minimale rating bij "Standard & Poor", "Moody's" of "Fitch" van BBB.
- G: Maatschappelijk bewust beleggen.

De beperkte beleggingshorizon en de risicomijdende uitgangspunten van het beleggingsbeleid maken het in de huidige financiële markt moeilijk om tot een hoog rendement te komen.

Voor de obligatiebeleggingen en de belegging in aandelen geeft het bestuur opdrachten aan Brand New Day. Aan beleggen zijn risico's verbonden. Met de gekozen beleggingsmix wordt verwacht een zo goed mogelijk evenwicht te bereiken tussen risico en rendement.

Verslag beleggingscommissie

In het verslagjaar heeft de beleggingscommissie onderzocht of een overstap naar investeren in hypotheeklen interessant is voor Pf. HAIO. Dit blijkt niet mogelijk, omdat deze investering per 10 miljoen euro gaat. Daarom heeft het bestuur afgezien van de belegging in hypotheeklen.

Het bestuur heeft de beleggingen in staatsobligatiefondsen niet aangepast, omdat de commissie de komende tijd een koersdaling op obligaties voorziet als gevolg van een lichte stijging van de rente op de kapitaalmarkt. Dit heeft tot gevolg dat het tactische beleid, om staatsobligaties op 11% te houden en niet tot de minimum bandbreedte van 15% te verhogen, wordt gecontinueerd.

Het bestuur heeft de belegging in het BND Duurzaam Wereld Indexfonds gehandhaafd. Dit betekent dat het bestuur het valutarisico op circa 6% van het vermogen van Pf. HAIO accepteert. Het BND Duurzaam Wereld Indexfonds is niet "euro hedged" en belegt voor circa 50% van haar vermogen in andere valuta dan de euro. Ultimo 2018 bedroeg de investering van Pf. HAIO in dit fonds ruim 12% van haar vermogen, waarvan dus de helft in andere valuta dan de euro, ofwel ruim 6% van haar totale vermogen. Dit risico valt ruim binnen de marge van het beleggingsbeleid.

In verband met de negatieve rente op de spaarrekeningen heeft de beleggingscommissie het bestuur geadviseerd om meer in aandelen te gaan beleggen en minder liquide middelen aan te houden. Hierbij speelde verder mee dat de liquide middelen verder toenamen als gevolg van toenemende premie-inkomsten en inkomende waardeoverdrachten. Het bestuur heeft op basis van dit advies besloten om € 1 miljoen over te boeken van de rekening bij de Rabobank naar BND voor investering in het BND Duurzaam Wereld Indexfonds.

Het bestuur heeft het beleggingsbeleid herijkt in het verslagjaar. Onder meer is het ESG-beleid nader vormgegeven.

De in het verslagjaar ingehouden dividendbelasting is tijdig bij de Belastingdienst teruggevorderd en ontvangen.

BND stelt een nieuwe overeenkomst op tussen Pf. HAIO en de BND Bank NV waarin wordt opgenomen dat BND optreedt als belegger volgens de instructies van het bestuur van Pf. HAIO en niet als "vermogensbeheerder" van Pf. HAIO. De beleggingscommissie heeft een advies uitgebracht aan het bestuur over de nieuwe overeenkomst met BND Bank, die op 29 mei 2019 door het bestuur is vastgesteld.

Maatschappelijk bewust beleggen

Pf. HAIO stelt het financiële belang van zijn deelnemers voorop. Pf. HAIO is echter van mening dat deze plicht naar de deelnemers prima samengaat met het integreren van milieu, sociale factoren en goed ondernemingsbestuur. Binnen onze aandelenfondsen wordt niet belegd in onder andere kernwapens of kernwapengerelateerde activiteiten. Mocht op enig moment blijken dat deze fondsen direct danwel indirect beleggen in dergelijke activiteiten dan zal Pf. HAIO afscheid nemen van deze beleggingsfondsen.

IMVB convenant Pensioenfederatie

Het bestuur van Pf. HAIO heeft besloten het IMVO-convenant niet mede te ondertekenen. De redenen van het bestuur voor dit besluit zijn als volgt. Hoewel het bestuur de doelstellingen van het IMVO-convenant onderschrijft, acht het bestuur de extra verplichtingen en verantwoordelijkheden van OVO en OESO, die tijd en geld kosten bovenop de huidige werkzaamheden, een stap te ver voor Pf. HAIO. Hierbij heeft het bestuur overwogen dat, omdat Pf. HAIO een klein pensioenfonds is dat passief belegt in fondsen, er binnen het beleggingsbeleid van Pf. HAIO onvoldoende handvatten zijn om volledig aan het convenant te voldoen. Tot slot heeft het bestuur in haar besluitvorming meegenomen dat het mogelijk is om op een later moment alsnog deel te nemen. Het feit dat Pf. HAIO heeft besloten om niet deel te nemen aan het convenant neemt niet weg dat Pf. HAIO duurzaamheid zoveel mogelijk zal nastreven.

Beleggingsmix

Verder heeft de beleggingscommissie onderzocht of de beleggingsmix nog in overeenstemming was met de risicobereidheid van Pf. HAIO. Hier is de volgende beleggingsmix uit voort gekomen:

Categorie	Beleggingen	Bandbreedte		Stand ultimo 2018
		van	tot	
I.	Aandelenfondsen	25%	50%	29,94%
II.	Overheidsobligatiefondsen - toekomstige duur van ≤ 5 jaar	10%	25%	10,21%
III.	Bedrijfsobligatiefondsen - toekomstige duur van ≤ 5 jaar	0%	15%	5,99%
IV.	Liquiditeiten - spaarrekeningen en deposito's	25%	60%	53,86%

Rendement 2018

Het vrije vermogen is in het verslagjaar, tengevolge van de winstuitkering 2017 en het negatieve resultaat, afgenomen met circa 8%. Het rendement op beleggingen bij BND is negatief 5,1% (voornamelijk als gevolg van de koersval in december) over een belegd vermogen van ongeveer 12 miljoen euro. Het rendement over de resterende liquiditeiten bedraagt over heel 2018 circa 0%. Het gemiddeld rendement over het totaal vermogen is derhalve negatief 2,5%.

Het risico van de beleggingen is in overeenstemming met de doelstellingen van Pf. HAIO.

Vooruitblik 2019

Toekomst fonds

In 2019 gaat het bestuur een aparte vergadering houden om de mogelijkheden voor de toekomst van het fonds te bespreken. Hierbij komen onder meer (vrijwillige) aansluiting van SBOH bij Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PfZW), SPH of een premie pensioeninstelling en de collectieve waardeoverdracht door Pf. HAIO naar die pensioenuitvoerder ter sprake. Aangezien er niet meer budget beschikbaar is voor de financiering van het pensioen, zijn de toekomstmogelijkheden enigszins beperkt. Het bestuur gaat vier opties uitwerken:

- Een DB-regeling bij SPH;
- De DC-regeling bij Pensioenfonds HAIO voortzetten;
- Een PPI;
- Een verzekerde regeling.

Hierbij is een belangrijke voorwaarde het pensioenresultaat voor de deelnemers.

IORP II

De IORP II-wetgeving is op 13 januari 2019 van kracht geworden. Het bestuur is bezig om wetgeving in de fondsdocumenten te verwerken en tevens functieprofielen voor de sleutelfunctiehouders op te stellen en beleid te formuleren. Verder worden de UPO's aangepast.

Opvolging bestuursleden

Ultimo 2019 treedt de heer Molekamp definitief af en per 1 april 2020 de heren De Wit en Van Bolderen. In 2019 zal derhalve actief naar opvolging en opleiding van nieuwe bestuursleden gekeken worden. Het aspirant bestuurslid, mevrouw Bouwman, zal per 1 januari 2020 benoemd worden als opvolger van de heer Molekamp.

Ondertekening

Het verslag van het bestuur is vastgesteld te Utrecht d.d. 12 juni 2019.

Het bestuur.

drs. M.J.A. de Wit

drs. C.J. Esser

mr. A.W.J.M. van Bolderen

F. Molekamp

E.R. Brugman

M. van Rumpt

Verslag visitatiecommissie

Samenvatting Bevindingen Visitatie 2018

1. Inleiding

Het bestuur heeft VCHolland en daarmee de leden van de Visitatiecommissie (VC), na advies van het verantwoordingsorgaan, de opdracht gegeven tot de uitvoering van een visitatie bij het Fonds in het kader van een driejaarscyclus van visitaties zoals met het Fonds is overeengekomen. De onderhavige visitatie is de eerste visitatie in de cyclus.

De VC heeft tot (wettelijke) taak toezicht te houden op (de totstandkoming van) het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het Fonds.

De VC is ten minste belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan en de werkgever en in het jaarverslag.

Het intern toezicht vervult zijn taak zodanig dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het Fonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering.

VCHolland heeft voor de uitvoering van visitaties een werkwijze ontwikkeld die uiteindelijk uitmondt in een rapportage over de bevindingen en het oordeel van de VC. De visitatieperiode strekte zich uit tot de voor de VC beschikbare informatie met betrekking tot de periode tot en met 31 december 2018.

2. Oordeel/Bevindingen

Samenvattend oordeel:

De VC is van oordeel dat het beleid van het bestuur voldoende evenwichtig en op een voldoende zorgvuldige manier tot stand is gekomen en uitgevoerd. De VC heeft geen majeure constatering met betrekking tot de algemene gang van zaken in het Fonds en de risicobeheersing.

a. Follow up vorige visitatie

Het Fonds heeft de opvolging van de aanbevelingen uit de vorige visitatie ten behoeve van de VC gedocumenteerd en de prioriteiten besproken. De meeste aanbevelingen zijn opgevolgd. De VC begrijpt de prioriteiten die het Fonds gedurende 2018 heeft gesteld, en onderschrijft het belang dat het bestuur nu geeft aan het vastleggen van het integrale risicomanagement-beleidsplan.

b. Algemene gang van zaken

Naar de mening van de VC geeft het Fonds een goede invulling van de normen met betrekking tot het volgen van de wettelijke ontwikkelingen in de wet- en regelgeving. Het Fonds volgt de financiële ontwikkelingen op de voet. De toekomst van het Fonds is een regelmatig terugkerend aandachtspunt. De risicohouding en risicobereidheid zijn vastgelegd. De VC doet wel de aanbeveling om de geformuleerde risico-bereidheid te toetsen, bij voorkeur door middel van een risicobereidheidsonderzoek.

c. Governance

Het Fonds heeft haar governancestructuur zodanig ingericht dat op alle relevante onderdelen sprake is van een toereikende waarborging van goed pensioenbestuur.

De evenwichtige belangenbehartiging staat centraal in de besluitvorming van het bestuur. De VC deelt de mening van het Fonds dat het voldoende doet om een beheerste en integere bedrijfsvoering te waarborgen en voldoende onderneemt voor een goed functionerend verantwoordingsorgaan. Het bestuur is zich ervan bewust dat het verantwoordelijk is voor alle processen binnen het Fonds. De VC beveelt aan om de documentatie waaruit dit blijkt met betrekking tot leveranciers en dienstverleners verder aan te scherpen.

d. Geschiktheid

De VC is van oordeel dat het Fonds voldoende doet om de geschiktheid en betrouwbaarheid van de leden van de fondsorganen en de fondsorganen als geheel te waarborgen. Wel wijst de VC erop om de taken, verantwoordelijkheden, rapportering en betrouwbaarheids- en geschiktheidseisen van de sleutelfunctionhouders risicobeheer, actuarieel en interne audit vast te leggen, het geschiktheidsplan daarop aan te passen en eventuele lacunes in het opleidingsplan te adresseren. De voorzieningen voor het VO zijn getroffen zodat zij haar taak naar behoren kan vervullen. Het VO is van plan om in lijn met de recent gewijzigde code pensioenfondsen zelfevaluatie naar haar functioneren uit te voeren.

e. Beleggingen

De VC volgt het Fonds in haar oordeel dat zij voldoet aan de normen met betrekking tot de totstandkoming van de beleggingsstrategie en de invulling daarvan. Het Fonds is voornemens de risicobereidheid van de deelnemers te toetsen, de risicohouding waarop het beleggingsbeleid is gebaseerd vast te leggen en hierover naar de deelnemers te communiceren. Het bestuur heeft uit haar midden een bestuurslid benoemd als sleutelfunctionaris risicobeheer. Deze functionaris woont de vergaderingen van de beleggingscommissie bij en houdt onafhankelijk toezicht op het risicomanagement. De VC beveelt aan het beleid inzake maatschappelijk verantwoord beleggen vast te leggen in de beleggingsbeginselen en het jaarverslag. Daarnaast doet de VC nog een aanbeveling inzake de uitbesteding van het vermogensbeheer aan Brand New Day Vermogensbeheer.

f. Risico's

Het Fonds heeft in algemene zin voldoende oog voor risicobeheer en voldoende zicht op de beheersing van de uitbestedingsrisico's. Het bestuur werkt aan het vastleggen van een integraal risicomanagementbeleidsplan. De VC doet enkele aanbevelingen inzake de risicoanalyse en het monitoren van de uitvoering van maatregelen om risico's te beheersen. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de uitvoering van beheersingsmaatregelen door uitbestedingspartners en door het Fonds zelf. Het Fonds heeft het ICT-beleid opgesteld en zal deze in de komende periode implementeren.

g. Communicatie

Het communicatiebeleid van het Fonds voldoet aan de daaraan in wet- en regelgeving gestelde eisen en alle wettelijk voorgeschreven informatie is op de website te vinden. Het communicatiebeleidsplan is recentelijk geactualiseerd en getoetst aan de hand van IORP II en de handreiking pensioencommunicatie van de Pensioenfederatie. De VC doet de aanbeveling om in de communicatie, waaronder de website, aandacht te schenken aan het beleggingsbeleid en het risicobeleid en de risicohouding die daaraan ten grondslag ligt, alsmede aan het beleid inzake maatschappelijk verantwoord beleggen.

De visitatiecommissie

Niek de Jager
Frans Lemkes
Frank Rijksen

Reactie van bestuur

Het bestuur bedankt VC Holland voor hun rapportage over 2018. De Visitatiecommissie heeft een volledig, zorgvuldig en leesbaar rapport opgeleverd. Het bestuur spreekt zijn waardering uit voor de door de Visitatiecommissie in het rapport neergelegde aanbevelingen. Het bestuur zal opvolging geven aan de aanbevelingen voor zover dit nog niet al gedaan is. De aanbevelingen uit 2017 zijn opgevolgd.

Verslag Verantwoordingsorgaan

Oordeel verantwoordingsorgaan

Conform de principes voor goed pensioenfondsbestuur geeft het verantwoordingsorgaan van de Stichting Pensioenfonds HAIO haar oordeel over het door het bestuur gevoerde beleid in 2018. De leden van het verantwoordingsorgaan hebben in 2018 de relevante stukken ontvangen, zodat zij hun taak naar behoren hebben kunnen uitvoeren.

Het verantwoordingsorgaan is met het bestuur van mening dat het Pensioenfonds HAIO nog steeds een meerwaarde heeft om huisartsen in opleiding te verzekeren van een passend pensioen. Het verantwoordingsorgaan ondersteunt het beleid van het bestuur opnieuw onderzoek te laten doen om het fonds over te laten gaan in grotere entiteit, waarbij het belang van de aios leidend moet zijn.

Het verantwoordingsorgaan heeft kennis genomen van de inhoud van het concept jaarverslag 2018. Op 12 juni 2019 heeft het verantwoordingsorgaan de bestuursvergadering bijgewoond, waarin het concept is besproken. In deze vergadering heeft het verantwoordingsorgaan verhelderende vragen gesteld aan het bestuur. Het bestuur heeft bij die gelegenheid de beleidskeuzes van het afgelopen jaar voldoende toegelicht. Het jaarverslag 2018 geeft het verantwoordingsorgaan een getrouw beeld van de ontwikkelingen bij Pensioenfonds HAIO en het verantwoordingsorgaan heeft geen reden om te twijfelen aan de inhoud ervan.

Het verantwoordingsorgaan heeft ook kennis kunnen nemen van de relevante fondsdocumenten en deze vervolgens met het bestuur besproken.

Het verantwoordingsorgaan is van oordeel dat de bestuurlijke inrichting, het pensioenreglement en de overige reglementen en overeenkomsten voor zover bekend in het verslagjaar voldeden aan de vigerende wet- en regelgeving. Het verantwoordingsorgaan heeft met genoeg kennis genomen van het prudente beloningsbeleid dat is opgenomen in het jaarverslag.

Het verantwoordingsorgaan is van oordeel dat het bestuur in 2018 een consistent beleid heeft gevoerd. De regeling is conform het reglement uitgevoerd. Het beleggingsrendement steekt helaas negatief af ten opzichte van het voorgaande jaar hetgeen voornamelijk wordt veroorzaakt door dalende beurskoersen eind 2018. Het verantwoordingsorgaan constateert dat het fonds forse liquiditeiten aanhoudt hetgeen met de huidige rentestand een negatief effect heeft op het rendement.

Het verantwoordingsorgaan constateert dat de kosten die het fonds maakt voor de uitvoering van de regeling en het beleggen van het vermogen door het bestuur goed gemonitord en beheerst worden en constateert met genoeg dat de kosten van pensioenbeheer per deelnemer zijn gedaald.

Het verantwoordingsorgaan blijft aandacht vragen voor een adequaat communicatiebeleid van het bestuur, maar constateert dat het afgelopen jaar stappen in de goede richting zijn gezet en spoort het bestuur aan op de ingeslagen weg door te gaan.

De gezamenlijke deskundigheidsbevordering, die in voorgaande jaren is ingezet, heeft ook in het verslagjaar zijn vervolg gehad.

Het verantwoordingsorgaan heeft daarnaast kennis genomen van het visitatierapport en dit in een vergadering met het bestuur en de visitatiecommissie besproken. Het verantwoordingsorgaan onderschrijft de conclusies en zal monitoren op welke wijze het bestuur

uitvoering geeft aan de aanbevelingen. Aan zelfevaluatie zoals genoemd in het visitatierapport is het verantwoordingsorgaan in het verslagjaar niet toegekomen, maar dit staat voor komend jaar geagendeerd. Gezien de opmerkingen in het visitatierapport is het verantwoordingsorgaan van mening dat het bestuur een prudent risicobeleid voert.

De samenstelling van het verantwoordingsorgaan is gewijzigd. Op 1 juli 2018 is de heer Van Zwieten (geboren 1983) toegetreden en hij zal met de daartoe benodigde opleiding in 2019 aanvangen.

Het verantwoordingsorgaan constateert dat de externe accountant heeft geoordeeld dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen van het fonds per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW, en dat er geen bevindingen zijn gerapporteerd door de accountant die reden geven tot zorg. Verder wordt vastgesteld dat de certificerend actuaris heeft gerapporteerd dat door het fonds is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Daarbij is mede in acht genomen dat de technische voorzieningen toereikend zijn en de totale vermogenspositie van het fonds goed is. Het verantwoordingsorgaan kan zich vinden in de toelichting, die het bestuur betreffende het eigen vermogen en de reserves heeft gegeven.

Reactie van bestuur

Het bestuur geeft op grond van artikel 115a zijn reactie op het oordeel van het verantwoordingsorgaan over het door het bestuur gevoerde beleid in 2018.

Het bestuur kan zich vinden in het oordeel van het Verantwoordingsorgaan.

Het bestuur waardeert de betrokkenheid van de leden van het Verantwoordingsorgaan. Het gegeven dat het VO meedenkt met het bestuur over de mogelijkheden voor de toekomst van het fonds en het bestuur hierin ondersteunt, wordt zeer op prijs gesteld.

De aanbeveling om naar de hoeveelheid liquiditeiten te kijken teneinde het rendement te verbeteren, is eveneens een doorlopend aandachtspunt van de beleggingscommissie, waarbij ook naar de mogelijkheden en kosten wordt gekeken.

Het bestuur vindt het positief dat het VO de communicatie verbeterd vindt en tracht de stijgende lijn voort te zetten.

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming saldo; in duizenden euro)

Activa	2018	2017
Beleggingen voor risico (gewezen) deelnemers [1]		
Zakelijke waarden	7.818	7.432
Vastrentende waarden	4.231	4.236
Liquide middelen	7.852	8.866
	19.901	20.534
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [2]	1.234	789
Vorderingen en overlopende activa [3]	188	181
Liquide middelen [4]	6.212	3.667
Totaal activa	27.535	25.171

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2018	2017
Stichtingskapitaal en reserves [5]	4.336	5.702
Technische voorzieningen [6]	1.234	789
Technische voorziening voor risico (gewezen) deelnemers [7]	21.854	18.545
Kortlopende schulden en overlopende passiva [8]	111	135
Totaal passiva	27.535	25.171

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2018	2017
Directe beleggingsopbrengsten voor risico (gewezen) deelnemers [9]	55	76
Indirecte beleggingsopbrengsten voor risico (gewezen) deelnemers [10]	-697	655
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers voor kosten herverzekering en pensioen- en uitvoeringskosten [11]	1.685	1.726
Premiebijdragen voor risico deelnemers [12]	6.137	5.923
Overgenomen pensioenverplichtingen [13]	1.220	6
Overgedragen pensioenverplichtingen [14]	-5.511	-5.054
Mutatie technische voorziening voor risico (gewezen) deelnemers [15]		
Stortingen uit premiebijdragen	-6.137	-5.923
Stortingen uit inkomende waardeoverdrachten	-1.220	-6
Toekenning extra participaties	-1.299	-835
Onttrekkingen t.b.v. waarde overdracht	5.506	5.054
Onttrekkingen i.v.m. overlijden	0	8
Rendement	-159	-141
	-3.309	-1.843
Herverzekering [16]		
Premies	-542	-528
Koopsommen	-22	0
Herverzekerde uitkeringen (premie vrijstelling)	23	15
Winstdeling 2017	5	142
Winstdeling 2018	170	0
	-366	-371

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2018	2017
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [17]	-580	-572
Overige baten en lasten [18]	0	4
Saldo van baten en lasten	-1.366	550
Bestemming van het saldo		
Minimale algemene reserve	165	92
Vrije algemene reserve	-412	-46
Reserve koersverschillen	-708	40
Winstdelingsreserve		
– Onttrekking i.v.m. toekenning extra participaties	-1.299	-835
– Saldobestemming boekjaar	888	1.299
	-1.366	550

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2018	2017
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	7.831	7.640
Overgenomen pensioenverplichtingen	1.220	6
Uitkeringen uit herverzekering	0	19
Winstdeling uit herverzekering	146	0
Overige	0	4
	9.197	7.669
Uitgaven		
Overgedragen pensioenverplichtingen	-5.501	-5.031
Premies herverzekering	-608	-486
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-571	-566
	-6.680	-6.083
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	60	147
Verkopen en aflossingen beleggingen	1.031	9.615
	1.091	9.762
Uitgaven		
Aankopen en verstrekkingen beleggingen	-1.063	-7.715
	-1.063	-7.715
Mutatie liquide middelen	2.545	3.633
Saldo liquide middelen 1 januari	3.667	34
Saldo liquide middelen 31 december	6.212	3.667

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Pensioenfonds HAIO is gevestigd te Mercatorlaan 1200, 3528 BL te Utrecht en ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 30195416.

Het fonds heeft ten doel het voorzien in pensioen voor huisartsen in opleiding en hun nabestaanden.

Toepassing richtlijnen voor de jaarverslaggeving

Pensioenfonds HAIO heeft deze jaarrekening opgesteld in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW met toepassing van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, waaronder de gepubliceerde Richtlijn 610 Pensioenfondsen.

Waardering

Algemene grondslagen

Alle activa en passiva worden gewaardeerd tegen de kostprijs, tenzij hierna een andere waarderingsgrondslag wordt vermeld. Voor de kortlopende vorderingen en schulden wordt de kostprijs geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde.

Beleggingen voor risico (gewezen) deelnemers

De beleggingen voor risico (gewezen) deelnemers (pensioenspaarkapitalen) betreffen de gestorte gelden op spaar- en depositorekeningen bij ABN AMRO, MoneYou, ING, SNS en Rabobank en beleggingen in beleggingsfondsen van Brand New Day Vermogensbeheer NV. Maandelijks wordt een fictief rentepercentage toegekend. Het verschil tussen de werkelijke beleggingsopbrengsten en de aan de pensioenspaarkapitalen toegekende rente komt ten gunste of ten laste van het pensioenfonds. De beleggingen worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde, per einde boekjaar.

Vordering uit het herverzekeringscontract ten aanzien van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid

Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de renteterminijstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het fonds.

Minimale algemene reserve

Het bestuur heeft besloten dat de minimale algemene reserve 5% van de technische voorziening zal zijn.

Vrije algemene reserve

De hoogte van de vrije algemene reserve is maximaal gelijk aan 15% van de technische voorziening, onder aftrek van de minimale algemene reserve en de reserve koersverschillen.

Reserve koersverschillen

Niet-gerealiseerde koersverschillen van beleggingen in beleggingsfondsen muteren in de reserve koersverschillen.

Winstdelingsreserve

Het bestuur heeft de winstdelingsreserve ultimo 2018 vastgesteld op € 888.000,-.

Ultimo 2017 bedroeg de winstdelingsreserve € 1.298.710,-. In 2018 is € 1.298.710,- aan de winstdelingsreserve onttrokken en verwerkt in de technische voorziening voor risico (gewezen) deelnemers. Ultimo 2018 is € 888.000,- toegevoegd. Ultimo 2018 bedraagt de winstdelingsreserve derhalve € 888.000,-.

Technische voorziening voor risico (gewezen) deelnemers

De technische voorziening wordt gevormd door gelden, beschikbaar voor de opbouw van het pensioenvermogen.

Bij de berekening van de technische voorziening wordt geen rekening gehouden met sterftেকansen en een intrestverwachting. Tijdens de duur van het deelnemerschap worden de beschikbare premies voor de opbouw van het pensioenvermogen, toegevoegd aan de technische voorziening. Deze voorziening wordt maandelijks met 1/12% verhoogd. De werkelijk behaalde rendementen minus de voornoemde 1% worden verrekend met het eigen vermogen van het fonds. Uit dit eigen vermogen kan het bestuur een winstuitkering doen ten gunste van de technische voorziening.

Ten minste 2 jaar na de beëindiging van het deelnemerschap, anders dan wegens arbeidsongeschiktheid of overlijden, wordt conform het pensioenreglement het opgebouwde pensioenkapitaal overgedragen naar een ander pensioenfonds dan wel aangewend als koopsom voor een kapitaalverzekering bij een verzekeraar.

De beleggingsrisico's die verband houden met de opbouw van het pensioenvermogen zijn voor rekening van de (gewezen) deelnemer.

Technische voorzieningen

Voorziening premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid

De deelnemer van wie het dienstverband met de werkgever is beëindigd terwijl de deelnemer voor 65% of meer arbeidsongeschikt is als arts (BIG geregistreerd) heeft recht op premievrije voortzetting van de pensioenopbouw.

Voor dit recht wordt een voorziening aangehouden. Deze voorziening is gelijk aan de som van de contante waarde van de tot pensioendatum verschuldigde premies, rekening houdend met een jaarlijkse stijging van gemiddeld 3,2%. Bij de berekening van deze voorziening wordt rekening gehouden met sterftেকansen en de contantmaking vindt plaats op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2018. Ter dekking van het latente arbeidsongeschiktheidsrisico heeft het fonds een IBNR-voorziening gevormd. De IBNR-voorziening is gelijk gesteld aan de risicopremies voor het premievrijstellingsrisico uit het huidige plus het voorgaande boekjaar. Dit betreft namelijk de verwachte toename van de technische voorziening als gevolg van arbeidsongeschiktheid voor die deelnemers die de afgelopen twee jaar ziek zijn geworden.

Herverzekering

De risico's voortvloeiend uit de aangegane pensioenverplichtingen voor de nabestaanden en de premieovername bij arbeidsongeschiktheid zijn herverzekerd.

Partnerpensioen

De herverzekeringsdekking omvat de contante waarde van de aanspraken op een levenslang partnerpensioen.

De herverzekering vindt plaats in de vorm van een risicokapitaal en is op basis van een onbepaalde partnerdekking. Voor alle deelnemers wordt een overlijdensrisicokapitaal in herverzekering gegeven en bij overlijden van de deelnemer zal dit risicokapitaal worden uitgekeerd, ongeacht het feit of de deelnemer een partner achterlaat. Indien de deelnemer geen partner achterlaat dan komt dit risicokapitaal ten gunste van het pensioenfonds.

De grondslagen voor de berekening van het risicokapitaal bij overlijden op basis van een levenslang partnerpensioen zijn:

- prognosetafel AG2018 (2017: AG2016) en ES-P2 ervaringssterfte;
- DNB-rentetermijnstructuur per einde oktober 2018 (2017: per einde oktober 2017);
- vast leeftijdsverschil tussen man en vrouw van 3 jaar, waarbij de man 3 jaar ouder is dan de vrouw;
- ten behoeve van het Anw-hiaatpensioen wordt eveneens rekening gehouden met de leeftijd van het jongste kind; er wordt hierbij uitgegaan van aannames welke gebaseerd zijn op de leeftijd van de moeder;
- indexering van de nabestaandenuitkering is 1%;
- excassokosten 1½% van netto;
- administratiekosten 1½% van netto inclusief excassokosten.
- geactualiseerde M/V-verhouding 24/76 o.b.v. eindstand 2017 (2017: 23/77);

Wezenpensioen

Het overlijdensrisico voortvloeiende uit de reglementaire aanspraken op wezenpensioen wordt op rentebasis herverzekerd.

Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid

In geval van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid omvat de herverzekering een uitkering ter grootte van de premie uit de beschikbare premiestaffel, als vermeld in het pensioenreglement. Hierbij zal na ingangsdatum van de uitkering de beschikbare premiestaffel worden doorlopen. Bij uitkering van de vrijgestelde beschikbare premie wordt voor de berekening van de pensioengrondslag uitgegaan van het pensioensalaris en de daarop in mindering te brengen franchise zoals vastgesteld per de laatstverschenen 1ste januari vóór de eerste ziekte dag van de deelnemer.

De premieverhogingen die voortkomen uit de jaarlijkse aanpassingen van de pensioengrondslag overeenkomstig artikel 7 lid 3 van het pensioenreglement, worden gefinancierd uit de reserves van het pensioenfonds.

Winstdeling

Eventuele winstdeling voortkomend uit herverzekering komt ten gunste van het pensioenfonds. Indien het bestuur van oordeel is dat er een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van de hoogte van de winstdeling, danwel dat de hoogte definitief is vastgesteld, dan zal deze worden meegenomen in het jaar waarop deze betrekking heeft. Het bestuur beslist vervolgens wat er met de bestemming van het winstsaldo gebeurt.

Resultaatbepaling

Algemeen

De lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

De opgenomen intresten zijn verantwoord op basis van nominale bedragen.

Indirecte beleggingsopbrengsten

De ongerealiseerde waardemutaties van de beleggingsfondsen worden ten gunste dan wel ten laste van de pensioenspaarkapitalen gebracht, waarbij de toegekende intrestbaten worden afgestemd op het totaal te verlenen fictieve rendement.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld via de directe methode.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico (gewezen) deelnemers

Categorie	Stand ultimo 2017	Aankopen/verstrekingen	Verkopen/aflossingen	Directe beleggingsopbrengsten	Gerealiseerde koersverschillen	Niet gerealiseerde koersverschillen	Stand ultimo 2018
Zakelijke waarden							
Beleggingsfondsen in aandelen	7.432	1.000	0	59	11	-684	7.818
Vastrentende waarden							
Beleggingsfondsen in vastrentende waarden	4.236	0	0	19	0	-24	4.231
Liquide middelen (Spaar)rekeningen en deposito's	8.866	2	-1.000	-16	0	0	7.852
Totaal beleggingen voor risico (gewezen) deelnemers	20.534	1.002	-1.000	62	11	-708	19.901

Beleggingen uit hoofde van pensioenspaarkapitalen

De bijdragen ten behoeve van de pensioenspaarkapitalen zijn gedeeltelijk gestort op (spaar-en deposito)rekeningen bij ABN AMRO, MoneYou, ING, SNS Bank en Rabobank en gedeeltelijk belegd in beleggingsfondsen van BrandNewDay Vermogensbeheer NV.

Methodiek bepaling marktwaarde

In onderstaande tabel is aangegeven op welke manier de marktwaarden zijn afgeleid. Deze specificatie ziet alleen toe op beleggingen in zakelijke- en vastrentende waarden.

Categorie	Directe marktnotering	Onaf- hankelijke taxaties	Netto contante waarde	Andere methode	Stand ultimo 2018
Zakelijke waarden	0	0	0	7.818	7.818
Vastrentende waarden	0	0	0	4.231	4.231
	0	0	0	12.049	12.049

Categorie	Directe marktnotering	Onaf- hankelijke taxaties	Netto contante waarde	Andere methode	Stand ultimo 2017
Zakelijke waarden	0	0	0	7.432	7.432
Vastrentende waarden	0	0	0	4.236	4.236
	0	0	0	11.668	11.668

Voor de waardering van de zakelijke waarden en vastrentende waarden geldt dat deze in 2018 en 2017 volledig bestaan uit BND fondsen. Deze fondsen kennen een jaarlijkse intrinsieke waardebepaling en hebben beursgenoteerde stukken en niet ter beurse genoteerde stukken in portefeuille. De niet ter beurse genoteerde stukken zijn voorzien van een frequente marktnotering.

[2] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Premievrijstelling

Stand per 1 januari

Mutatie

Stand per 31 december

IBNR voorziening

Stand per 1 januari

Mutatie

Stand per 31 december

Bij de waardering van de vordering uit herverzekeringscontract ten aanzien van toekomstige pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het fonds.

[3] Vorderingen en overlopende activa

Verzekeringsmaatschappijen

Lopende intrest en nog te ontvangen dividend

Overige

Totaal vorderingen en overlopende activa

De vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Ten aanzien van de herverzekering van overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's worden door de herverzekeraar over de contractperiode 01-01-2014 t/m 31-12-2016 aanspraken op een aandeel in het positieve winstsaldo ter zake van de herverzekering van voren genoemde risico's verleend. Gegeven de uitlooperperiode van 2 jaar wordt het definitieve winstsaldo in 2019 bepaald. Voor het huidige herverzekeringscontract geldt ten aanzien van het overlijdensrisico een jaarlijkse winstdeling. De hoogte van een mogelijk winstsaldo wordt na afloop van het boekjaar bepaald. Het bestuur beslist wat er met de bestemming van het winstsaldo gebeurt.

	2018	2017
[2] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Premievrijstelling		
Stand per 1 januari	480	514
Mutatie	397	-34
Stand per 31 december	877	480
IBNR voorziening		
Stand per 1 januari	309	320
Mutatie	48	-11
Stand per 31 december	357	309
	1.234	789
[3] Vorderingen en overlopende activa		
Verzekeringsmaatschappijen	193	142
Lopende intrest en nog te ontvangen dividend	-5	-1
Overige	0	40
Totaal vorderingen en overlopende activa	188	181

	2018	2017
[4] Liquide middelen		
Liquide middelen pensioenfonds	6.212	3.667
<p>Onder de liquide middelen zijn opgenomen de tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. Deze bankrekeningen staan ter vrije beschikking van het fonds.</p>		
Passiva		
[5] Stichtingskapitaal en reserves		
Stichtingskapitaal	0	0
Minimale algemene reserve		
Stand per 1 januari	927	835
Saldobestemming boekjaar	165	92
Stand per 31 december	1.092	927
Vrije algemene reserve		
Stand per 1 januari	1.980	2.026
Saldobestemming boekjaar	-412	-46
Stand per 31 december	1.568	1.980
Reserve koersverschillen		
Stand per 1 januari	1.496	1.456
Saldobestemming boekjaar	-708	40
Stand per 31 december	788	1.496
Winstdelingsreserve		
Stand per 1 januari	1.299	835
Onttrekking i.v.m. toekenning extra participaties	-1.299	-835
Saldobestemming boekjaar	888	1.299
Stand per 31 december	888	1.299
Totaal eigen vermogen	4.336	5.702

HAIO is aan te merken als een pensioenfonds waarop artikel 11 lid 3 en 4 van het Besluit Financieel Toetsingskader Pensioenfondsen van toepassing is. Dit betekent dat het minimaal vereist eigen vermogen

als volgt wordt berekend: 1% van de technische voorziening voor risico deelnemers, vermenigvuldigd met de verhouding tussen de netto technische voorzieningen ultimo boekjaar en de bruto technische voorzieningen ultimo boekjaar. Dit verhoudingsgetal is ten minste 85%.

Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt

[6] Technische voorzieningen

Voorziening premievrijstelling arbeidsongeschiktheid

Stand per 1 januari

Mutatie

Stand per 31 december

Waarvan voor:

- Premievrijstelling
- IBNR (incurred but not reported)

De deelnemer van wie het dienstverband met de werkgever is beëindigd terwijl de deelnemer voor 65% of meer arbeidsongeschikt is als arts (BIG geregistreerd) heeft recht op premievrije voortzetting van de pensioenopbouw.

Voor dit recht wordt een voorziening aangehouden. Deze voorziening is gelijk aan de som van de contante waarde van de tot pensioendatum verschuldigde premies, rekening houdend met een jaarlijkse stijging van gemiddeld 3,2%.

Bij de berekening van deze voorziening wordt rekening gehouden met sterftekansen en de contantmaking vindt plaats op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2018.

Voor deze groep komt de voorziening uit op 877. Ter dekking van het latente arbeidsongeschiktheidsrisico heeft het fonds een IBNR-voorziening gevormd. De IBNR-voorziening is gelijk gesteld aan de risicopremies voor het premievrijstellingsrisico uit het huidige plus het voorgaande boekjaar. Dit betreft namelijk de verwachte toename van de technische voorziening als gevolg van arbeidsongeschiktheid voor die deelnemers die de afgelopen twee jaar ziek zijn geworden.

Deze voorziening bedraagt 357. De totale voorziening komt daarmee uit op 1.234. Er is gerekend met de rentetermijnstructuur van DNB per 31 december 2018.

	2018	2017
	219	185
	789	834
	445	-45
	1.234	789
	877	480
	357	309

Het risico is volledig verzekerd bij een herverzekeraar. Aan de activazijde van de balans is daarvoor een post herverzekering ter grootte van 1.234 opgenomen. Het recht op premievrije voortzetting heeft dus geen effect op het resultaat.

[7] Technische voorziening voor risico (gewezen) deelnemers

Pensioenspaarkapitalen

	2018	2017
Stand per 1 januari	18.545	16.702
Stortingen uit premiebijdragen	6.137	5.908
Bijdragen voor premievrije doorbouw	0	15
Storting uit inkomende waardeoverdracht	1.220	6
Toekenning extra participaties (winstdeling 2016)	0	835
Toekenning extra participaties (winstdeling 2017)	1.299	0
Onttrekkingen t.b.v. waardeoverdracht	-5.506	-5.054
Onttrekkingen i.v.m. overlijden	0	-8
Rendement	159	141

Stand per 31 december

21.854

18.545

[8] Kortlopende schulden en overlopende passiva

Schulden uit hoofde van waardeoverdrachten	33	23
Schulden inzake pensioenuitkerings- en administratiekosten	78	112
	111	135

De kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Met BrandNewDay is in het verleden een vermogensbeheer contract afgesloten. Dit contract wordt in de loop van 2019 omgezet naar een "Execution only" dienstverleningsovereenkomst en sluit hierdoor meer aan op de door de beleggingscommissie opgepakte vermogensbeheersfunctie. Ook is er een overeenkomst met een herverzekeraar afgesloten om het arbeidsongeschiktheidsrisico en het overlijdensrisico te verzekeren. De overeenkomst is afgesloten per 1-1-2017 en heeft een looptijd van 3 jaar. In deze overeenkomst is ook een winstdelingsregeling overeen gekomen.

Pf. HAIO is aangemerkt als collectief beleggingsfonds. Gelet hierop heeft het fonds recht op stonering dan wel vrijstelling van BTW-verplichtingen. AZL is nog in gesprek met de Belastingdienst op welke diensten deze vrijstelling van toepassing is. Nadat de Belastingdienst hierover een besluit heeft genomen, wordt de ten onrechte betaalde BTW aan het fonds gestorneerd.

Verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen, het fonds, SBOH en hun bestuurders.

Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Vacatiegelden bestuursleden

De bestuursleden van Stichting Pensioenfonds Huisartsen in Opleiding hebben in totaal een bedrag van € 58.451,- (2017: € 49.446,-) ontvangen. De leden van het Verantwoordingsorgaan hebben in totaal een bedrag ontvangen van € 9.760,- (2017: € 5.424,-).

Personeel

Gedurende het boekjaar 2018 had Stichting Pensioenfonds Huisartsen in Opleiding geen personeelsleden in dienst (2017 idem).

Kosten vermogensbeheer

De van de vermogensbeheerder (BrandNewDay) ontvangen korting ad € 21.466,- (2017: € 19.518,-) wordt na verrekening van de beheervergoeding ad € 1.210,- (2017: € 1.210,-) door de vermogensbeheerder toegevoegd aan de beleggingen voor risico (gewezen) deelnemers. De kosten van de beleggingsfondsen ad € 63.000,- (2017: € 54.000,-) zijn verdisconteerd in de koers van de beleggingsfondsen.

Baten en lasten	2018	2017
[9] Directe beleggingsopbrengsten voor risico (gewezen) deelnemers		
Ontvangen intrest	-36	-4
Dividenduitkering	77	70
Dividendbelasting	14	10
	55	76
[10] Indirecte beleggingsopbrengsten voor risico (gewezen) deelnemers		
Aan de (gewezen) deelnemers is een rendement toegekend op basis van een fictief rentepercentage ad 3%.		
– Gerealiseerde koersverschillen	11	78
– Niet gerealiseerde koersverschillen	-708	577
	-697	655
Waarvan toegekend aan deelnemers ¹⁾	-856	514
Waarvan toegekend rendement aan de voorziening voor risico (gewezen) deelnemers	159	141

1) Resultaat t.l.v. / t.g.v. het fonds

	2018	2017
[11] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers voor kosten herverzekering en pensioen- en uitvoeringskosten		
Pensioenpremie werkgevers	1.189	1.218
Pensioenpremie werknemers	496	508
	1.685	1.726
[12] Bijdragen voor risico (gewezen) deelnemers		
Premies pensioensparen	6.137 ¹⁾	5.923
Kostendeekkende premie	7.303	7.072
Beschikbare premie	7.822	7.649
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
– Spaarpremie	6.137	5.923
– Inleg door arbeidsongeschikte deelnemers	-23	-15
– Risicopremies	542	528
– Kosten	580	572
– Solvabiliteitsbuffer ²⁾	67	64
	7.303	7.072
[13] Overgenomen pensioenverplichtingen	1.220	6
[14] Overgedragen pensioenverplichtingen	-5.511	-5.054
[15] Mutatie technische voorziening voor risico (gewezen) deelnemers		
Stortingen uit premiebijdragen	-6.137	-5.923
Stortingen uit inkomende waardeoverdrachten	-1.220	-6
Toekenning extra participaties (winstdeling 2016)	0	-835
Toekenning extra participaties (winstdeling 2017)	-1.299	0
Onttrekkingen t.b.v. waarde overdracht	5.506	5.054
Onttrekkingen i.v.m. overlijden	0	8
Rendement	-159	-141
	-3.309	-1.843

1) Hiervan heeft 24 betrekking op premies pensioensparen die voor rekening van het fonds komen. Het betreft hier de premies voor de zieke deelnemers, waarvoor nog geen premievrijstellingsrentes worden ontvangen.

2) 1% van de som van spaarpremie met correctie premievrije doorbouw en risicopremies.

Jaarlijks bepaalt pensioenfonds HAIO of er naast het toekennen van het fictieve rendement nog aanvullende mogelijkheden zijn voor resultatendeling met de (gewezen) deelnemers. Dat is het geval als de aanwezige reserve in het pensioenfonds aan het einde van het boekjaar hoger is dan de vereiste reserve.

Over boekjaar 2018 heeft pensioenfonds HAIO op grond van het voorgaande een winstdeling ter beschikking gesteld.

Deze winstdeling ad € 888 wordt in april 2019 bijgeschreven bij de per 31 maart 2019 aanwezige opgebouwde pensioenkapitalen. Het percentage bijschrijving bedraagt 4,0%.

[16] Herverzekering

Premies

-542

-528

Koopsommen

-22

0

Dit betreft de premie en koopsommen voor het bij Elips Life verzekerd overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico en het bij ASR te verzekeren wezenpensioen. De premie voor de arbeidsongeschiktheidsverzekering bij MOVIR wordt door de werkgever betaald.

Herverzekerde uitkeringen (premie vrijstelling)

23

15

Overlijdensuitkeringen

0

0

Dit betreft ontvangsten m.b.t. premieovername bij arbeidsongeschiktheid, overlijdensuitkeringen en wezenpensioen

Resultaatdeling

– Winstdeling herverzekering 2017

5

142

– Winstdeling herverzekering 2018

170

0

-366

-371

[17] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

Administratie

-414

-417

Bestuur

-68

-55

Accountant: controle van de jaarrekening

-20

-32

Actuaris

-42

-43

Contributies en bijdragen

-7

-7

Overige kosten

-29

-18

Totaal Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

-580

-572

	2018	2017
[18] Overige baten en lasten		
Overige	0	4
Totaal Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	0	4
Saldo van baten en lasten	-1.366	550

Resultaatbestemming

Statutaire bepalingen omtrent de resultaatbestemming

Volgens artikel 12 van de statuten stelt het bestuur jaarlijks een verslag vast over de gang van zaken in het afgelopen boekjaar.

Het bestuur kan besluiten een deel van het resultaat te delen met de deelnemers. Dit bedrag is vastgesteld op € 888.000,- ultimo 2018 en is gemuteerd in de winstdelingsreserve.

Het restant is, nadat de minimale algemene reserve en de reserve koersverschillen op een voldoende peil zijn gebracht, gemuteerd in de vrije algemene reserve.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben geen gebeurtenissen na balansdatum plaatsgevonden die een financiële impact hebben op het verslagjaar.

Risicoparagraaf

De financiële risico's van het fonds zijn zeer beperkt. Het fonds heeft een directe economische en contractuele relatie met de werkgever als sponsor van het fonds (SBOH). SBOH is nagenoeg geheel gefinancierd met overheidsfinanciering. Het enige sponsorrisico dat het fonds loopt is te late betaling van de premie door de sponsor. Over tijdige premiebetaling zijn afspraken met de sponsor gemaakt, waardoor dit risico minimaal is. Om de risico's te beheersen heeft het fonds een aantal beleidsinstrumenten tot zijn beschikking: het beleggingsbeleid, premiebeleid, uitbestedingsbeleid, integriteitsbeleid, gedragscode, crisisplan en incidentenregeling. De uitgangspunten rondom deze beleidsinstrumenten zijn gebaseerd op de risicobereidheid van het fonds en zijn vastgelegd in de ABTN. Het bestuur erkent dat aan de uitbesteding het risico is verbonden van discontinuïteit van de dienstverlening door uitbestedingspartners. Voorts vergt het besturen op afstand grotere inspanningen met betrekking tot de wederzijdse communicatie en informatie-uitwisseling. Ten aanzien van het beleggingsbeleid geldt dat gezien de korte duur van de pensioenopbouw het aantasten van het opgebouwde pensioenkapitaal niet gewenst is. Dit betekent dat bij de invulling van een risicovoller beleggingsbeleid voortdurend gekeken wordt naar die grens van de risicobereidheid, namelijk het bieden van optimale zekerheid voor het aan het begin van enig jaar opgebouwde pensioenkapitaal verhoogd met de nominale spaarpremie in dat jaar. Alsdan zal steeds sprake zijn van een minstens nominaal opgebouwd pensioenkapitaal omdat dit minimaal gelijk is aan de som van de nominale spaarpremies. Het kredietrisico beperkt zich tot de vorderingen die in de balans zijn opgenomen. Pensioenfonds HAIO heeft het verzekeringstechnische risico afgedekt doordat het de overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's volledig heeft herverzekerd.

De risicobereidheid in het kader van beleggingsbeleid wordt berekend in de percentages van de Voorziening Pensioenverplichtingen (VPV), waarbij het fonds de navolgende uitgangspunten hanteert:

- De technische voorziening = het totaal van de spaarpremie van de deelnemers moet nominaal intact blijven;
- Het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV) is 5% van de technische voorziening;
- Het gewenst eigen vermogen is 12% van de technische voorziening.

Het bestuur streeft naar een eigen vermogen van 12% van de technische voorziening. Er geldt een bandbreedte van 3%. Het eigen vermogen dient zich te bevinden tussen een minimum van 9% en een maximum van 15% van de technische voorziening. Het beleggingsbeleid resulteert derhalve in het in stand houden van de technische voorziening plus minimaal 5% vereist eigen vermogen. Het fonds loopt zelf als fonds geen risico omdat alle risico's bij de deelnemers liggen. Het bestuur streeft ernaar positieve resultaten van het fonds gelijkmatig te verdelen als winstuitkering toe te delen aan de deelnemers over een periode van 3 jaar. Zo wordt de winst op herverzekering en/of sterftewinst niet in het boekjaar van ontvangst uitgedeeld, maar zal worden verdeeld over maximaal 3 jaar. Bij winstuitkering spelen immers continuïteit, maatschappelijk gewenste en acceptabele normen een grote rol voor het fonds.

Renterisico (S1)

Het renterisico, waarbij de onderliggende waarde gevoelig is voor wijzigingen in de rentestand, speelt uiteraard een rol bij de beleggingen in de obligatiefondsen. Gelet op de marktrente en de duration, heeft in het verslagjaar een verschuiving plaatsgevonden van obligaties naar liquide middelen.

Marktrisico (S2 en S4)

Is het risico dat het fonds loopt dat wijzigingen in marktomstandigheden invloed hebben op het beleggingsresultaat. De uitvoering van het beleggingsbeleid van het fonds wordt geregeld door de beleggingscommissie. Gegeven de financiële ruimte als basis voor de risicobereidheid van het totaal vermogen minus 105% van de technische voorziening plus de te verwachten renteopbrengst van deposito's en spaartegoeden is een navolgende beleggingsmix opgesteld. Deze beleggingsmix geldt voor het totale vermogen.

Categorie	Beleggingen	Bandbreedte	
		van	totl.
I.	Aandelenfondsen	25%	50%
II.	Overheidsobligatiefondsen - toekomstige duur van ≤ 5 jaar	10%	25%
III.	Bedrijfsobligatiefondsen - toekomstige duur van ≤ 5 jaar	0%	15%
IV.	Liquiditeiten - spaarrekeningen en deposito's	25%	60%

In de gekozen beleggingsmix is rekening gehouden met een maximale risicobereidheid, waarbij is uitgegaan dat in enig jaar een maximale waardedaling van 25% in aandelen en 10% in obligaties tot de mogelijkheden behoort. Gegeven het hiervoor gestelde zal een actief beleggingsbeleid noodzakelijk zijn; een beleid waarbij een tijdige afbouw van aandelen en obligaties nodig zal zijn ten gunste van vrij risicoloze beleggingsvormen in de vorm van spaarrekeningen en deposito's.

Kredietrisico (S5)

Voor Pensioenfonds HAO gaat het om het risico dat een wederpartij niet aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen als gevolg van faillissementen of betalingsonmacht van tegenpartijen. Het fonds heeft een deel van zijn vermogen (spartegoeden en

deposito's) ondergebracht bij Nederlandse systeembanken met minimaal een kredietrating BBB (Standard & Poor's, Fitch Ratings) of Baa (Moody's Investor Service). Door het onderbrengen van de spaartegoeden en deposito's in Nederlandse systeembanken met een minimale creditrating BBB of Baa acht het fonds het kredietrisico als gering. Het fonds belegt eveneens een deel van zijn vermogen via BND in indexfondsen. BND belegt in fondsen van Vanguard met een zeer goede reputatie. Hierdoor wordt het kredietrisico beperkt. Beheersing van het kredietrisico vindt plaats door voor obligaties voornamelijk te beleggen in staatsobligaties met een hoge creditrating.

Voor pensioenfondsen HAIO geldt bovendien dat door de specifieke kenmerken van het fonds (premiebetalende actieve deelnemers, geen dan wel beperkte inactieven, veel uitgaande waarde-overdrachten en relatief kort deelnemerschap) de verhouding premie/belegd vermogen veel hoger is dan bij andere pensioenfondsen. Het is daardoor voor het fonds eenvoudiger om tegenvallers in de beleggingen op te vangen met premiemaatregelen.

Het kredietrisico, dat zich voor kan doen indien een wederpartij niet aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen, wordt door het bestuur van het fonds geminimaliseerd door de keuze van de instellingen. Het kredietrisico bij Pf. HAIO heeft betrekking op de herverzekeraar, ElipsLife. De ontwikkeling hierin wordt periodiek gemonitord. Vanaf 1 februari 2011 is het fonds echter niet langer verplicht het kredietrisico te adresseren.

	2018		2017 ¹⁾	
	€	%	€	%
Rating vastrentende waarden:				
AAA	1.908	45,1	1.104	26,1
AA	879	20,8	0	0,0
A	618	14,6	0	0,0
BBB	826	19,5	3.132	73,9
	4.231	100,0	4.236	100,0
Rating depotbanken:				
A	4.623	58,9	4.619	52,1
A+	2.226	28,3	3.244	36,6
A-	1.003	12,8	1.003	11,3
	7.852	100,0	8.866	100,0

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico betreft het risico dat een belegging niet tijdig tegen een redelijke en marktconforme prijs kan worden geliquideerd. Dit risico wordt door de keuze van de beleggingsfondsen als minimaal beschouwd.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Naast de financiële risico's staat het fonds bloot aan verzekeringstechnische risico's, waarvan het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico voor het fonds de belangrijkste zijn.

1) Voor 2017 is de rating in vastrentende waarden niet volledig uitgesplitst.

Het fonds heeft de overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's herverzekerd bij Elips Life AG tot en met 31 december 2019. Er is steeds sprake van een driejarig contract met jaarlijkse winstdeling. Dit is vastgelegd in een herverzekeringsovereenkomst. Afgezien van het risico dat er geen winstdeling kan worden toegekend, zouden de risico's op het gebied van herverzekering betrekking hebben op het kredietrisico op de herverzekeraar en op het risico dat na afloop van het de herverzekeringspremie naar boven zou kunnen worden bijgesteld.

Beleggingsrisico (S10)

De risicobereidheid in het kader van beleggingsbeleid wordt berekend in de percentages van de Technische Voorziening (TV), waarbij het fonds de navolgende uitgangspunten hanteert:

- De TV = het totaal van de spaarpremie van de deelnemers moet nominaal intact blijven;
- Het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV) is 5% van de TV;
- Het gewenst eigen vermogen is 12% van de TV.

Het bestuur streeft naar een eigen vermogen van 12% van de TV. Er geldt een bandbreedte van 25%. Het eigen vermogen dient zich derhalve te bevinden tussen een minimum van 9% en een maximum van 15% TV. Het beleggingsbeleid resulteert derhalve in het stand houden van de TV plus minimaal 5% vereist eigen vermogen.

Vastgesteld te Utrecht d.d. 12 juni 2019

Het bestuur

drs. M.J.A. de Wit

drs. C.J. Esser

mr. A.W.J.M. van Bolderen

F. Molekamp

E.R. Brugman

M. van Rumpt

Overige gegevens

Financiering

De financiering geschiedt op basis van doorsneepremies. De premies worden geacht toereikend te zijn voor de opbouw van het pensioenvermogen, de risicodekkingen en de kosten van het fonds. Jaarlijks worden de hoogtes van de premies getoetst door de waarmede actuaris.

Premiebeleid

De totale maandpremie bedraagt 8,5% van het maandsalaris, waarvan 6% voor rekening van de werkgever en 2,5% voor rekening van de werknemer. Het premiepercentage voor de totale premie staat vast. De verhouding tussen werkgeversdeel en werknemersdeel wordt in het CAO-overleg vastgesteld.

Uitvoering

De uitvoering van de pensioenregeling alsmede de financiële administratie van de Stichting zijn ondergebracht bij AZL N.V. De controle van de jaarrekening wordt uitgevoerd door Mazars Accountants N.V. De actuariële advisering vindt plaats door AZL Actuaris. De certificering door Ruigrok Actuariële Consultancy B.V.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Huisartsen in Opleiding te Utrecht is aan Ruigrok Actuariële Consultancy BV de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2018.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Huisartsen in Opleiding, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 260.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 7.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Ik heb geconstateerd dat de verplichtingen van het pensioenfonds volledig zijn herverzekerd door middel van een garantiecontract en dit betrokken in mijn oordeel.

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Huisartsen in Opleiding is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen hoger is dan het vereist eigen vermogen.

Wieringerwaard, 12 juni 2019

Drs. P.J.G. Ruigrok AAG
verbonden aan Ruigrok Actuariële Consultancy

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur van Stichting Pensioenfonds Huisartsen in Opleiding

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Pensioenfonds Huisartsen in Opleiding (hierna ook: "het pensioenfonds") te Utrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Huisartsen in Opleiding op 31 december 2018 en van de staat van baten en lasten over 2018 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de staat van baten en lasten over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Huisartsen in Opleiding zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie bestaande uit de volgende onderdelen: bestuur en organisatie, voorwoord meerjarenoverzicht, verslag van het bestuur, verslag visitatiecommissie, verslag verantwoordings-orgaan en overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur met betrekking tot de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen

bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat het pensioenfonds haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Rotterdam, 12 juni 2019

Mazars Accountants N.V.

w.g. drs. J.A. van Muijlwijk-Duijzer RA